

Yekîtiya Sosyalîst

RIZGARÎ * DEMOKRASÎ * SOSYALÎZM

YAYIN POLİTİKAMIZ ÜZERİNE BİR- KAÇ SÖZ

Değerli OKUYUCULAR

1984'lerden sonra, Ala Rızgari bünyesinde ortaya çıkan sorunlarımızın haledilmesi için yoğun çaba sarfetmemize ve değişik tartışma platformlarının yaratılmasını önermemize rağmen kabul edilmemesinden sonra, bağımsız bir yapılanma olarak halkın davasına omuz vermeye, ulusal kurtuluş hareketimizin sorunlarının haledilmesi için tartışmalara katıldık.

O tarihten sonra, görüşlerimizi Yekitiya SOSYALİST'te sergilemeye başladık. Ama, yayınınızın periyodik bir yayın olmadığını: periyodik bir yayın için kadro, teknik v.b. koşullarımızın elvermediğini açıkça dile getirdik. Bu bir dönem böyle devam ede geldi. Belirli bir aşamadan sonra, yayınınızın periyodik bir yayın, iki aylık periyodik bir yayın olması için bir tecrübe içindeyiz. Bu tecrübemiz gün be gün gelişmekte olduğumuzu, iki aylık periyodik bir yayını tuturabilmemizin olanak içinde olduğunun ipuçlarını vermiş durumda. Biz de bu verileri esas alarak, bu çizgiyi geliştirmeye çalışacağız. Elbetteki bu çalışmamızda, siyasi birlik doğrultusundaki tüm diğer çalışmalarımızdan bağımsız da ele almıyoruz. Siyasi birlik için varolan ve devam eden çalışmalarımızın belirli bir somutluk, kamuoyuna açılır durum kazandığında, o düzeyi, yeni bir yayınla devam ettirmeye hazırız. Bunu her zaman da dile getirdik. Bu sözümüze, kendimizi bağlı görüyoruz.

Yine bilindiği gibi, Kürdistan yurtsever örgütlenmesinde gerekli değişim/dönüşümün gündemleşmesi tek boyutlu bir olay değil, çok boyutlu ve alabildiğince derinlikli bir olaydır. Bundan dolayı, dünden getirdiğimiz yayın politikasının bu değişim/dönüşüm sürecinin dışında tutulması da olanaksızdı. Böyle yapmak, bütün gerçeği kavramadan, parça parça değişim/dönüşümlere yönelerek, istenilene varamama tehlikesini doğurmak kaçınılmaz olur. Biz de bu anlamıyla geçmişten getirdiğimiz yayın politikasını yargılıyoruz, yargıladık. Belirli koşullarda bellirli sonuçlara vardık.

Bunu kamuoyuna da açıkladık. Bir kez daha hatırlatmayı yararlı görüyoruz.

Yayın politikamıza göre, yoldaşlarımız değişik görüşlerini yayın düzeyinde de dile getirebilirler. Belirli temel ve hatta örgütsel sorunlarla ilgili de karşılıklı polemiklere ve eleştirilere yönelebilirler. Biz böyle bir politikanın, eylem birliğine zarar vereceği görüşünde değiliz.

Tersine, eylem birliğinin «gerçek anlamda» sağlanması, gerekli olgunluğun yaratılması için, bunu, vazgeçilmez ilkelerden biri olarak tespit ediyoruz.

Kürdistan yurtsever hareketi belirli bir süreçten geçiyor. Bu süreç halkçı, sosyalist, devrimci-demokratik güçlerin ve eğilimlerin birleşik bir örgütlenme de harmanlanmasının gerekliliğini ortaya çıkarmış durumdadır. Halkçı, sosyalist ve devrimci-demokratik güçlerin, örgütlerin ve kadroların ortak noktaları, derinlikli bir biçimde ortaya çıkmış durumdadır. Bu gerçeği görmezlikten gelemeyiz. Bu gerçeğin görülmesi demek: bunlara işaret etmeyi, varolan ayrılık noktalarının ortadan kaldırılması ve ortaklıkların derinleştirilmesi için incelemeyi tartışmayı ve ortak çalışma biçimlerini tayin etmeyi gerekli kılmaktadır. Üstüne üstlük, hareketimizin yığınla tartışılmaya ihtiyacı olan sorunları var. Denilebilir ki, sorunların tartışılmasında işin başında sayılırız. Bu konuda belirli gelişmelerin kaydedildiğinden de şüphe yoktur.

Durum böyle olunca, yayınınızın diğer yurtsever kadro ve çevrelere de açık olması bir zorunluluktur. Bu türden gelen tartışma konularını ve yazıları hiçbir değişikliğe uğratmadan yayınlamaya kararlıyız. Bu geleniğin yaygınlaştırılıp, düzeyli ve düzenli hale gelmesi için çaba göstermeliyiz. Bu konuda dayanışma ve diyaloglara önem vermeliyiz.

Birlikte olmak dileğiyle.

1917 EKİM DEVRİMİ İNSANLIK TARİHİNİN EN BÜYÜK OLAYIDIR

Ekim Devrimi 71 yaşını doldurdu. İnsan omruyle kıyaslandığı zaman, 71 yılın uzun, ömrün sonuna yaklaşıyorunu ifade ettiğinden, ürkütücü ve üzücü bir tarih olur. Oysa, Ekim Devrimi, tarihsel bir olay olarak, taptaze bir olay, daha çocukluk döneminin hislerini aşamayan bir dönemi ifade etmektedir. En hoş meyvelerini son yıllarda vermeye başladı. Giderek gerçek anlamda raya oturmakta, dünya halkları için daha anlamlı bir ifade kazanmaktadır.

Ekim Devrimi bu yıl da, dünya emekçileri ve özellikle de sosyalist ülkelerde, Ekim Devriminin somut bir olgu olarak içinde geliştiği, orada ışıklarını etrafa saçtığı S. Birliği'nde büyük bir coşku ile kutlandı. Bütün dünya sosyalistleri tarafından yeniden değerlendirilmeye tabi tutularak, ondan dersler çıkarılmaya çalışıldı. Ekim devriminden derslerin çıkarılması, hem dünyanın ileri götürülmesi, gerekli radikal değişim/dönüşümlere uğratılması: hem ezilen halkların, emekçilerin kurtuluşu için ve hem de Ekim devriminin zenginleşmesi, daha da anlamlı hale gelmesi için yararlı bir olgudur.

Ekim Devrimi'nin 70. yılında, SBKP MK Genel Sekreteri MİHAİL GORBAÇOV'un, Sovyetler Birliği ve Rusya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birleşik kutlama Oturumu'na sunduğu raporun girişinde, kutlamanın ne anlama geldiğini tanımlıyor. Raporun giriş kısmında şöyle diyor:

«Ekim Devrimi insanlığın gerçekten aydınlık anı ve parlak şafağıdır. Ekim Devrimi halkın halk için devrimidir, her biri için, onun kurtuluşu ve gelişmesi için devrimdir. Uygarlığın yüzyıllar boyunca yükselişi içinde yetmiş yıl uzun bir süre değildir, fakat ülkemizin Ekim Devriminin zaferinden bu yana başardıklarıyla karşılaştırılabilecek böyle bir başka süre yaşanmamıştır

Ekim devriminin öncüleri olmaktan gücümüzü, enerjimizi, bilgimizi ve yeteneklerimizi onun zaferine adamaktan daha büyük bir şeref yoktur.

«Kutlama bir gurur anıdır, elde edilmiş olanlardan duyulan gurur. Zor deneyler bize düştü. Ve biz bunları onunla göğüsledik. Sadece göğüslemekle de kalmadık; ülkemizi içinde bulunduğu dağınıklık ve geri kalmışlıktan çekip çıkardık ve onu büyük bir güç haline getirdik. Yaşamı ve insanın iş dünyasını tanımaz derece de değiştirdik.

«Yirminci yüzyılın en azgın savaşlarından geçip yaşam biçimimizi ve geleceğimizi savunduk.

«Devrimimizin, emek ve mücadelemizin siyasi ve ekonomik her türlü dünya olayında, toplumsal

alandaki ve çağdaşlarımızın düşünce biçimlerinde çok belirgin izler bırakmakta olduğundan duyduğumuz gurunun haklı nedenleri vardır

«Kutlama bir hatırlama anıdır, bizim ortak sosyalist kazançlarımıza katkıda bulunan milyonları hatırlama anı.

«Çeliğe su veren, tahıl üreten. Çocuklarımızı eğiten, bilim ve tekniği geliştiren ve güzel sanatlarda doruğa tırmananların anısını hatırlama anı. Aynı zamanda da, ülkeyi savunan, savaşta düşen ve toplumumuzun ilerlemesini hayatları pahasına sağlayanların acılarını hatırlama anı.

«Yaşadıklarımızın, geçtiğimiz yolun sönmez bir anıdır, çünkü bu günü yaratan bunların tümüdür.

«Kutlama bir düşünce anıdır, bir zamanlar yaşam ve kaderimizin ne kadar zor ve belirsiz olduğunu düşünmemize olanak sağlayan bir an. Destansı başarıları ve trajedileri, büyük zaferleri ve acı yenilgileri bir arada tattık. Yaşamın devrimci değişimi için kendimizi sosyalizmin sonsuz olanakları ve bütün güçlerini harekete geçirmeye hazır halkımızın yerine koyarak bakıyor ve geçmiş yetmiş yılın yoğun kuruluş çabalarını düşünmüyoruz.

«Kutlama aynı zamanda geleceğe bakıştır. Başarılarımız belirgin, hacimli ve etkileyicidir. Tükenmez kaynak, yeni hedefler ve toplumun daha da ileri götürülmesi için temeldir.

«Bugünkü sorunlarımızın, ilgi alanlarımızın, birinci görevlerimizin ve ahlaki sorunlarımızın özünü sosyalizmi ilerletmekte ve Leninizm ile Ekim Devrimi'nin düşünce ve uygulamaları üzerinde geliştirmekte görüyoruz.

«Ve bu durum, Ekim Devriminin tarihsel öneminin ve Ekim sonrası yetmiş yıl boyunca yapılan her şeyin ciddi ve derinlemesine bir çözümlemesine zorunlu kılmakta.»

Mihail GORBAÇOV bu tespitlerine uygun olarakta, S. Birliği'nin, dünya sosyalist hareketinin ve uluslararası gelişmelerin tahlilini yaparak, raporuna devam ediyor.

Demek ki, bir olguyu kutlama, bir gurur anıdır, bir hatırlama anıdır, bir düşünce ve aynı zamanda geleceğe

bakıştır. Biz de, bu düşünce içinde Ekim devrimini kutlamalıyız. Kutlama da idealizasyona kaçmadan, olguyu olduğu gibi yerli yerine koyma çabasına girmeliyiz. Ondan yola çıkarak, ülkemizin ulusal ve sosyal kurtuluş hareketi için dersler çıkarmalıyız.

Ekim Devrimi'nin tarihsel boyutları

Ekim Devrimi, dünyanın belirli özgün koşullara sahip olduğu, 1. emperyalist paylaşım savaşının halkları yokeden, bütün insanlık değerlerini (maddi ve manevi) tahrip eden, yokeden; halkların yoksulluktan bitkin düştüğü; sağduyulu emekçi kesimlerin ve önderlerinin anti-savaş çalışmalarının yoğunlaştığı; işçi sınıfı ve emekçilerin, ezilen halkların Rus Çarlığı'nın sınırları içinde kapsamlı bir örgütlenmeye kavuştuğu koşullarda, tüm insanlığın imdadına yetişen bir tarihsel olgudur. Bu anlamıyla, hem ulusal bir olaydır ve hem de uluslararası gelişmelerin çizgilerini bünyesinde sentezleştiren bir sosyal - tarihsel olaydır.

Ekim devrimi, tüm insanlığın özgürlük ve kurtuluş uğruna verdiği mücadelelerin birikimine dayandığı; Marksizmin tarihsel mücadelesinin dünyanın herhangi bir alanında somutlaşması olayı olduğu tartışmasızdır.

Ekim devrimi, dünyayı sarsan, deprem etkisi gösteren bir olaydır. Ekim Devriminin sosyalist seçiminin doğruluğunu vurgulayan GORBAÇOV, Ekim Devriminin şekillenmesi ve tanımlanmasına ilişkin olarak da hayati belirlemelerde bulunuyor.

«İnsanlığın tarihsel gelişiminin nesnel mantığı o seçime yol açmıştır. Uygarlığın yükselen gelişiminin tüm çelişkileri ve çeşitliliklerine karşın Ekim Devrimi, düşüncelerin gelişimi, emekçilerin yüzyıllar süren özgürlük, barış, sosyal adalet için ve sınıfsal, ulusal ve duygusal başlayan karşı mücadelesinin doğal bir sonucuydu.

«1917 yılı sosyalizm ve kapitalizm arasındaki seçimin çoğumuzun başlıca toplumsal seçimini oluşturduğunu ve 20'inci yüzyılda toplumsal örgütlenmenin bir üst biçimi olan sosyalizme geçmeden hiçbir ilerleme olmaya çağını gösterdi.

«Bu köklü sonuç bugün, ilk kez Lenin tarafından ortaya konduğundan daha az geçerli değildir. Toplumun ilerici gelişiminin mantığı böyledir.

«Rus Devrimi, başlangıçtan beri (Rus Devrimi tanımına dikkat - YS), özgürlükçü özelemlerin doruğu, geçmişin büyük hümanistlerinden 19 ve 20'inci yüzyılın proleter devrimcilerine kadar dünyanın en seçkin zihinlerinin ülkülerinin gerçekleşmesi olagelmıştır.

«1917, halkın sürekli gelişim ve bağımsızlık mücadelesinin tarihimizi dolduran ilerici hareketler, köylü ayaklanmaları ve köleliğe karşı savaşların enerjisini özümlemıştır.

«O, 18'inci yüzyılın aydınlaşmalarının hülyalı arayışlarını, Dekabrist hareketin kahraman ve şehitlerini, devrimci demokrasinin eşsiz savunucularını ve kültürümüzün seçkin insanların ahlaki adanışını cisimleştiriyordu.

«V.İ. Lenin'in yüzyılın başında birbirine sıkı sıkıya sarılmış bir gurup yoldaşın başına geçip Rusya için yeni olan bir proleter parti oluşturmaya başlaması ülkemizin geleceği için önemli bir noktadır. Ulusu ve onun en iyi ve fedakar güçlerini eski yaşam biçimine karşı ayaklandıran Lenin'in bu büyük partisidir.

«Ekim Devriminin başarısında temel 1905-1907 Birinci Rus Devrimi ile atılmıştı. Bu devrim, 9 Ocak'ın derslerini, Aralık ayında Moskova barikatlarında sonuçsuz kalan kahramanlıkları, binlerce meçhul ve tanınmış özgürlük savaşçısının çabalarını ve Sovyet devletinin protiplerini oluşturan ilk işçi Sovyetlerinin doğumunu içermektedir.

«Ekim Devriminin kökleri aynı zamanda, emperyalizm çağında ilk muzaffer zaferinin halk devrimi olan 1917 Şubat Devrimi'nde de bulunabilir. Şubat'taki zafere takibeden devrim inanılmaz bir hızla ileri doğru atılmıştır.

«Baş rollerinde asker kaputları içinde işçi ve köylüler vardı. 1917 baharı halk hareketinin tüm gücüne tanıklık oldu.

«Aynı zamanda sınırlılıkları o günün devrimci bilincinin çelişkileri ve tarihi ivmenin gücü de ortaya çıktı ve kısa bir süre iktidardan uzaklaşan sömürücü sınıfların halkın devriminin meyvelerini devşirmeleri sonucunu doğurdu. Şubat Devrimi, Ekimin başlıca silahı olan yeneden canlanan Sovyetlerde örgütlenmiş gücü de elde etmesini sağladı. Şubat Devrimi elle tutulur demokrasinin ve iki başlı yönetim günlerinin hassar koşullarında kazanılan kitlelerin eylem yoluyla siyasal eğitim edimlerinin ilk örneği olmuştur.»

Görüldüğü gibi, Ekim Devrimi hemen ortaya çıkan tarihsel bir olay değil. Geçmişe dayanan, insanlığın tarihsel özgürlük, kurtuluş ve barış kavgasının yarattığı birikimlerin, daha bir üst düzeyde örgütlenilip, bir nitelik olgu olarak; Rusya koşullarında sosyal - ekonomik - siyasal - kültürel ve idari bir sistem olarak somutlaştırılmasıdır.

Ekim Devrimi ile çoğunluk olan ezilenler, emekçiler, iktidar olmuşlardır. Ezilen halklar ulusal demokratik haklarına kavuşmuşlar. Yeni bir statünün belirlenmesi çabaları içine girmişlerdir.

Yeni bir demokrasi, yığınların, halkın demokrasisi olan sosyalist demokrasinin unsurları üzerinde toplumsal gelişmenin kaydedilmesi benimsenmiştir. Rusya, o günden sonra, barış ilan ederek, haksız ve yıkıcı bir savaş olan 1. emperyalist paylaşım savaşından çekilmiştir. O güne kadar Çarlığın ele geçirdiği topraklardan karşılıksız geri çekilmiştir. Bu kararlar, Çar kuv-

vetlerinin Kürdistan'ın belirli bölgelerinden çekilmesi de sözkonusu olmuştur.

Ekim Devriminden sonra, sosyalist yönetimin ulusal ve uluslararası düzeyde izlediği politikalar, attığı her adım; ezilen halklar, işçi sınıfı ve sosyalistler tarafından yakından izlenilmeye başlanmış; büyük bir umut kaynağına dönüşmüştür. Uluslararası sermaye güçleri ve gericiilikte kısa bir zaman içinde ürkmeye, bu halk iktidarının yıkılması için planlar yapmaya, uluslararası düzeyde dayanışmalar yaratmaya, örgütlenmelere gitmeye başlamıştır.

Ekim Devriminin dünya üzerindeki etkileri

Ekim Devrimi, bir paragraf öncesinde de belirttiğimiz gibi, en erken elden, çok hızlı bir biçimde dünya üzerinde etkisini gösterdi. Tüm insanlığın teneffüs etmeye başladığı bir olay oldu. İnsanlığı umutlandırdı. Yaşama, daha sıkı bağlanması gerektiğini, ezilenlere gösterdi. Sömürü sisteminin sonsuza kadar devam etmeyeceğini ortaya çıkardı. Bunun içinde, örgütlenmenin gerekliliğini ezilenlerin önüne çıkardı. Haksız savaşların, insanlığın aleyhine olduğunu ortaya koydu. İnsan olmanın vazgeçilmez gereklerini, hak ve özgürlükleri bütün boyutlarıyla insanlığın gündemine soktu. Yoğun tartışmaların ve kültürel üretimin ortaya çıkmasını yoğunlaştırdı.

Dünya işçi sınıfı ve ezilen halklarının örgütlenmesine ivme kazandırdı. İşçi sınıfının kendi içinde birliğinin gerçekleşmesinin zorunluluğunu vurguladı, gösterdi. Bunun yanında, işçi sınıfı ile ezilen halkların kaderlerinin birbirine bağlı olduğu da, Rusya pratiği ile ispatlandı. Bunun için de, «tüm dünya işçileri birleşiniz» şiarının yerine, «Dünya işçileri ve ezilen halklar birleşiniz» şiarı güncelleşti. Somut bir mücadele stratejisini gözönüne getirdi. Bu temelde örgütlenmenin, program ve hareket çizgisinin tayin edilmesinin zorunluluğunu belirledi.

O tarihlere kadar, işçi sınıfı hareketleri ve ezilen ulusların ulusal kurtuluş hareketleri maddi bir destekten yoksun olmasına ve emperyalist - sömürgeci güçler tarafından kolaylıkla, kanlı bastırılır olgular olmasına rağmen; o dönemden sonra bunun kolaylıkla olmayacağı, dünya ezilenlerinde bir somut desteği ve sahiplendiği birilerinin olduğunu somutlaştırdı.

Bu gelişme, bölgemizi ve Türkiye'yi de etkiledi. Ekim devriminin hemen akabinde, hem de Ekim Devriminin öncülerinin desteği ile işçi sınıfı örgütlenmesi ortaya çıktı. Ve o tarihlerde, Türk ulusunun şahsiyet bulma savaşına, S.Birliği açıkça yardım yaptı. Türkiye'nin S.Birliği'nin sınır komşusu olması, iki ülkenin ilişkisini daha da anlamlı kılıyordu. Ama, şu bir gerçek, Türkiye işçi sınıfı önderlerinin, örgütlenmesinin bu olanaklardan yeterince yararlanabildiğini söyle-

mek zordur. Tersine, Türk sosyalistleri, sosyalizmin ulusallaşmasında katkıları olan bir kesim oldu. Bununla da, tarihsel olarak olumsuz bir rol yüklediler. Bu ulusal karakterleri, Kemalist hareket karşısında doğru tavır belirlemelerini engellediği gibi; kürt ulusal direniş hareketleri karşısında da sosyal-şoven ve türk burjuvazisini takip eden tavırlar belirlemesine yol açmıştır. Bu ulusal karakter, türk sosyalistlerinin o kadar gözlerini karartan bir boyut kazandı ki, komünist partisi tasfiye ile karşı karşıya bırakıldı. İşçi sınıfının ve emekçilerin gerçek çıkarlarından vazgeçildi.

Ekim Devrimi bir tarihsel olgu olarak, gün be gün gelişmeye, başka ülkelerde ulusal ve sosyal devrimlerin gerçekleşmesi ile zenginleşmeye ve dünya düzleminde yeni bir yapılanmanın belirlenmesine kaynaklık etti. Ekim devrimi olgusu, Rusya koşullarında, sosyalizmin ekonomik/sosyal siyasal ve kültürel düzeyde bir sistem olarak somutlaşmasını sağladı. Ama, emperyalistlerin ve uluslararası gericiiliğin sürekli tehdidi ile karşı karşıya kaldı. Bu durum, dünya sosyalist saflarında ve özellikle de Rusya sosyalistleri arasında, tek bir ülkede sosyalizmin yaşayıp yaşamıyacağı (yada inşa edilip edilemeyeceği) tartışmalarını gündeme soktu. Lenin, emperyalist kuşatma altında dahi, tek bir ülkede sosyalizmin inşa edilebileceğini ısrarla savundu, bunun için sabırlı ve enerjik bir çalışma yürüttü; düşünce üretimini yoğunlaştırdı. Bu konuda kararsız olanlara karşı ideolojik - teorik bir mücadele geliştirdi. Tarihsel gelişmeler, Lenin ve yakınlarını doğruya çıkardı. S.Birliği'nde sosyalizm yaşadı. Birçok ülkede, emperyalist dünya savaşının koşullarında halk demokratik iktidarları vasıtasıyla sosyalizmin inşası yoluna girildi. Bu gelişmelere bağlı olarak, 1949'da Çin'de bir milyara yakın nüfusa sahip olan sömürge, yarı sömürge ve kapitalizmin gelişkin olmadığı bir ülkede, sosyalizmin inşasının halk iktidarı vasıtasıyla gündeme sokulması, daha bir anlamlı oldu. Böylece, dünyanın 1/3'ünden fazlasında sosyalizm hayat buldu. Sosyalizm ve sosyalist dünya, emperyalist dünya karşısında bir gerçeklik haline geldi.

Elbetteki sosyalizm sorunsuz da olmayacaktı. 1917 Ekim Devriminden sonra da, sorunlarla cebeleşilerek gelindi. Sosyalizmin ve sosyalist toplumun sorunlarının haledilmesi sürekli bir çaba olarak ortaya çıktı. 1960'lerden sonra, sosyalist dünyadaki sorunlar daha da boyutlandı. Sosyalist ülkeler arasındaki çatışmalar alabildiğine olumsuz, uzlaşmaz bir noktaya geldi. Sosyalist ülkeler birbirlerini, işçi sınıfının ve ezilen halkların çıkarlarıyla bağdaşmayan suçlamalarla karşı karşıya bıraktılar. Karşılıklı ithamlar, sosyalist ülkeler arasındaki fiili saldırıları gündeme getirdi. Dolayısıyla, yığınlar da, "bu ülkeler sosyalist mi, değilmi?" sorununu, yoğunlukla, tartışmaya başladılar. Sosyalist ülkeler arasındaki çatışma ve karşılıklı sorumsuzluklar, ortak bir politika ve davranış göstermeyi engelledi. Bu da, emperyalist ve gerici kampın daha etkin bir güç olmasını sağladı.

Sosyalist ülkelerin iç çatışmaları, karşılıklı itham ve sorumsuzlukları, dünya sosyalistlerinin tümünü etkile-

di. Sosyalist ülkeler arasındaki çatışma/çelişmeler, dünya sosyalistlerinin de kendi ülkelerinde ve kendi içlerinde bölünmeleri getirdi. Bu bölünmeler akıl almaz davranışların gelişmesine sebep oldu. Bu bölünmelerde akıl almaz kavgalar ve çatışmalar çıktı. Bu çatışmalarda, yüzlerce emekçi ve sosyalist katledildi: Bundan hep yararlanan gericiler ve uluslararası ve de yerel burjuvazi oldu.

Sosyalist ülkeler arasındaki rekabet, uluslararası planda akıl almaz, ezilenlerin çıkarlarının hiçbir zaman tahammül edemeyeceği politikaların belirlenmesine yol açtı. Sosyalist ülkeler, birbirlerine karşı olan tutumlarından dolayı, haklı savaşlara, ezilen halkların savaşlarına karşı çıkma: karşı çıkma olmazsa bile, desteklememe tutumunu geliştirdiler. Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu konuda gösterdiği tutumlar, korkunç boyutlar kazandı.

Bu gelişmeler, ülke içindeki gelişmelerden de bağımsız bir şekilde ele alnamaz. Bu durum, sosyalist ülkelerdeki sıhatsız ekonomik, sosyal, siyasal gelişmesinin bir ürünüydü. Nihayet, günümüzde sosyalist ülkeler bu gerçeği kabul eder durumdadırlar bu sıhatsızlığın ortadan kaldırılması için, çabalarını yoğunlaştırıyorlar. Bunun içinde, geçmişte yapılan bir yığın yanlışlar tartışmaya getiriliyor. «Açıklık» ve «yeni-den yapılanma» politikası yaygınlık kazanıyor. Sosyalist ülkeler kendi aralarındaki çelişkileri ortadan kaldırmak için, karşılıklı ilişkilere yoğunluk kazandırıyorlar. Afganistan, Kamboçya, Polonya, Çekoslovakya v.b. diğer alanlarda yapılan yanlışların ortaya çıkarılıp, tamir edilmesi:değiştirilmeisi için çabalar var.

Ekim Devriminin 71.inci yılında bu gelişmeleri olumlu gelişmeler olarak görmek, göstermek: buna taraf olmak her dünya devrimci ve sosyalistinin görevi olduğu gibi: biz Kürdistanlı sosyalist ve yurtseverlerinin de görevidir.

Ekim Devriminin 71.inci yılında Önemli Bir Hatırlatma

Bulduğumuz aşamada, bölgemiz ve ülkemiz Kürdistan hassas bir dönemden geçmekte, Ülkemizde önemli olaylar yaşanmakta. Ülkemizin güney parçasında boyutlu bir soykırım hareketi yaşanmakta: doğu parçasında halkımızın meşru ulusal demokratik hareketinin yok edilmesi için, sömürgeci güçler tarafından sürekli saldırılar düzenlenmekte :

:en büyük olan kuzey parçasında yoksulluk, baskı, zulüm ve hapisane insanlarımızın yaşamlarından bir parça haline gelmiş, halkımız tüm ulusal demokratik haklarından yoksun bir biçimde varolmanın, Şahsiyet bulmanın mücadelesini veriyor. Suriye Kürdistan'ında, ilericiyim, anti-amerikancıyım diyen bir hükümetin hegemonyası sözkonusu, buna karşılık halkımız siyasi hak ve özgürlüklerinden mahrumdur.

Son gelişmeler, halkımızın mücadelesini yeni bir dönemeçe getirmiştir. Yurtsever güçler, bu süreçten çıkışın yollarını arıyorlar. Değerlendirmeler yapıyorlar, yapılan yanlışları tespit etmeye çalışıyorlar.

Buna karşılık, özellikle de, sosyalist ülkelerin tutumları içaçıcı değil. Sosyalist ülkeler, halkımızın stratejik dostları olmasına rağmen, halkımızın soykırım eylemi karşısında sesiz kalmaktalar. Irak merkezi otoritesinin kullandığı kimyasal silahlar olayına bile karşı çıkamayacak durumdadırlar. S.Birliği, bu gelişmeleri yakından bilen bir ülke olmasına rağmen ve Irak'la uzun bir dönemdi, çok can alıcı anlaşmalara sahip olmasına rağmen, bir tutum geliştirmiyor. Bunun ne kadar büyük bir tehlike olduğunu: sosyalizme aykırı olduğunu görmemezlikten gelemeyiz. Bu politikanın değiştirilmesi bir zorunluluktur. Hiçbir gerekçe, sosyalist ülkelerin bu tutumlarını haklıya çıkaramaz. Başta S. Birliği olmak üzere, tüm sosyalist ülkelerin kendi tutumlarını ve bugüne kadar izledikleri politikalarını gözden geçirmeleri gerekir. Eğer bunu yapmazlarsa, kısa vadeli de olsa, Kürt halkının dostluğunu kaybetmekle karşı karşıya kalacaklardır. Bu da, kürt halkının, ilerici, devrimci ve sosyalist gelişmesinin büyük darbe yemesi demektir.

Buna karşılık, başta ABD olmak üzere, batılı tüm kapitalist ülkeler, Kürdistan ve Kürt halkı ile yakından ilgilenmektedirler. Kürt halkının ulusal demokratik halklara sahip olmasını, kendi müteffiklerinden, dostlarından istemekteler. Soykırımı ve kimyasal silahların kullanılmasını protesto etmektedirler. Sözün kısası, geçmişte yaptıklarını halkımıza unutturmak, günümüzde kendi emperyalist çıkarlarına uygun statüko korunmasını sağlamak, Kürdistan ulusal demokratik hareketini radikal, değişimci/dönüşümcü özlerinden uzaklaştırmak, sosyalizmin etkinliğini kırmak için, «ku-zu postuna bürünmüş kurt» pozlarındadırlar.

Elbetteki bu gelişme karşısında da, Kürdistanlı sosyalistlerin, yurtsever demokratların duyarlı olması gerekir. Gelişmelere doğru yorumlar getirmeye çalışmalarını da onların en başta gelen görevleri arasındadır.

TÜRKİYE'DE REFERANDUM SONUCU NEYİ ANLATIYOR? NEYİ ANLATTI?

Belirli bir dönemdir, özellikle de hükümet-devlet güçleri tarafından, yerel seçimler sorununda bir fırtınadır koparılmakta. Bu fırtına, 25 Eylül'deki referandumla birlikte, belirli ölçüde dindi. Referandum sonucu belirlendi. Hükümet ve devlet güçleri, % 34.89; muhalefet güçleri, % 65.11 oy oranlarıyla referandumdan çıktılar. Böylece yerel seçimler sorununda bir aşama atılmış oldu. Bu referandum sonuçları, öncelikle, yerel seçimlerin Mart 1989'da yapılacağını, devlet güçlerinin bütün çaba ve baskılarına rağmen tescil etti. Fırtına dinmiş değil. Yerel seçimlerin yapılmasından önce, başlatılan yeni ve eğlendirici, oyalayıcı ve demokrasi ile oynama niyetlerinin açığa vurmasının somut göstergesi olan, «yerel seçimler de iki aşamalı seçim sistemine gidilmesi» tezi, başbakan tarafından ortaya atılmış durumda. Bu tez etrafında ilk günden demagojiler yapılmaya başlandı. Bu sistemin, Fransa demokrasisinin bir biçimi olduğuna da sığınmaktan geri durulmadı.

Referandumun matematiksel sonuçları, tümüyle olmazsa bile, iktidar edenler; muhalefetin burjuva kanadı ve halkçı, devrimci solcu kanadı için belirli sonuçları ortaya çıkarmıştır. Biz bu sonuçların neyi ifade ettiğini analiz etmeye çalışarak, belli sonuçlara varmaya çalışacağız.

Sandık başına gitmeden önce, doğal olarak bütün taraflar kozlarını kullandılar. Muhalefet kanadının kullanacağı az buz-koz yoktu. Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal olarak içinde bulunduğu durum, iktidar kanadının teşhiri için birçok veri sunmaktaydı. Yoksulluk yığınlarının en büyük, canlarına tak ettiği bir sorundu. Emekçi halk kitleleri bütün siyasal ve hak özgürlüklerinden yoksundu. Basın-Yayın, Düşünce ve örgütlenme hakkı ortadan kaldırılmış durumdaydı. Bunun içinde, emekçi halk yığınları, kendi haklarını korumak, savunmak, genişletmek için tüm örgütlenmelerinden mahrum bırakılmışlardı. İşçilerin sendikal hak ve özgürlükleri, sarı sendikallaşmanın sınırları içinde tutulmak istenirken bile, sarı sendikaların hareket kabiliyetleri bile ortadan kaldırılmıştı. Kürt halkının ulusal demokratik hak ve özgürlüklerindeki yasaklar, inkarcı politika, bütün şiddetle devam ettiriliyordu. Sömürgeci baskı ve zulüm her gün yoğunluk kazanıyordu. Özcesi, deveye sorulupta cevap alındığı gibi, Türkiye'de sistemin, yönetimin «doğrudur» diyebileceği hiç bir tarafı yoktu.

Bu durum karşısında, emekçi halk yığınlarının Özal-Evren Diktatörlüğüne «hayır» demesi anlamına gelen, Referandum da «hayır» demesi gün geçtikçe açığa çık-

maya başlamıştı. Burjuva muhalefet kesimleri de bütün gücüyle, referandum da «hayır» çıkması için çalışma yürütüyorlardı. Devrimci-Demokrat ve sol kesim de, «hayır» ve «sandık başına gitme» diyerek, Özal-Evren diktatörlüğüne karşı açık tavrını belirlemişti. Bu kesimde, kapsamlı ve güçlü örgütlenmeye sahip olmamakla birlikte, yığınları belirli ölçüde etkileyen bir kesim; aktif, onbinleri zindanlarda baskı altında olan, direnen bir kesim olarak, diktatörlüğü önemli ölçüde geriletken bir güç olduğundan şüphe yoktu. Bu gelişmeler karşısında, hükümet ve devlet güçleri arasında da bir çelişkinin olduğu gözden kaçmıyordu. Fakat bu çelişkinin, belirli bir dönemden sonra ortadan kaldırıldığı açığa çıkan bir sorundur.

Türkiye basının da yazıldığına göre, Evren ile Özal, Evren'in cumhurbaşkanlığının uzatılması koşuluyla, Özal'a destek vermeye karar vermiştir.

Buna rağmen, referandum öncesi, «evet» ve «hayır» sorununun burjuva muhalefet tarafından, güven oylamasına dönüştürülmesi, Özal'ı şaşırttı. Bütün kamuoyu yoklamaları da, Özal'ın güven almayacağını, hem de yüksek bir oranla güveni kaybedeceğini göstermeye başladı. Bu tehlikeyi sezen Özal, 18 Eylül'de televizyonda yaptığı propaganda konuşmasında, «referandum sonucuna göre başbakanlıktan ve politikadan ayrılacağını» açıkladı. Fakat, hangi oy oranı karşısından istifa edeceğini ve politikadan ayrılacağını açıklamadı. Sorunu belirsiz bir halde bırakarak, demagojiye açık bir ortam yarattı. Ama siyasi çevreler tarafından, bu açıklamalar belirli yorumlara tabi tutulmuştu. Muhalefet güçlerine göre, referandum da, % 51'in altında «hayır» oyunun çıkması halinde, Özal'ın istifa etmesi gerektiğini vurguladılar. Özal ısrarla açıklamaktan kaçındı. Genel kanaatte, ANAP, son seçimlerde, 29 Kasım 1987 erken genel seçimlerinde yüzde 36.3 oy elde etmişti. Bu nedenle, kendisi oran açıklamamakla birlikte, Özal'ın güven oyu sınırını en azından yüzde 36 «evet» oyu değerlendirmişti. Fakat, Özal genel kanaatı yalana çıkardı. Özal, referandum da, yüzde 34.89 «evet» oyu (ki, yüzde 36'ın altında) almasına rağmen, istifa etmedi.

Özal'ın bu tutuma girmesi, krizi derinleştirme tehdidinin yanında, «ben gidersem sonrasını siz düşünün» diyerek, muhalefeti ve halk güçlerini açıkça tehdit etmekte. Bu, ben gittikten sonra, askeri güçlerin bazı şeyleri düşüneceğini, onların birşeyler yapması içinde kendisinin çaba göstereceğini söylemekteydi. Özal'ın bu tutumu karşısında burjuva muhalefette, özellikle de SHP, cesaretli ve kendine güvenen bir tutum belirleme-

di. Özal'a açık ve net bir biçimde, «çek ve git» diyemedi. Bu tutum da, yığınlarda, burjuva muhalefet güçlerinin ve özellikle de SHP'nin hükümet yapmaya hazır olmadığı kanaatini geliştirdi. Bu da, kararsız oyların, Özal'a dönmesini sağladı.

Özal'ın referandum da büyük sıkıntıya girdiği, köşeye sıkıştığı, bütün dünya kamuoyu tarafından da gözlemleniyordu. Tam da bu sıkışmışlık döneminde, Güney Kürdistan'daki soy kırım eyleminden kurtulmak isteyen Kürtler, T.C'nin sınırlarına dayandı. Hükümetin, sınıra dayanan onbinlerce Kürdü kabul etmesi, T.C'nin geleneksel Kürt politikası ile büyük çatışma gösterdiğinden, büyük bir kararsızlık içine girdiler. İlk planda, Kürtleri sınırlardan içeriye sokmadan beklettiler. Bir yanda, dünya demokratik kamuoyunun baskısı, diğer yanda, Türkiye'nin AET'ye girmek için, bazı normları, hem de batılı normları kabul ettiğini, insan hak ve özgürlüklerine karşı hassas olduğunu göstermek; bir diğer yanda referandumun dayattığı elit çıkarları; bütün bunların üstünde, ek olarak ABD'nin ortadoğu da yaratmak istediği yeni politik platformdan dolayı yeni yönelişler içine girmesi, bunun gereği olan bir takım şeyleri yakın dostlarından, T.C'den istemiş olmasından dolayı: T.C'nin geleneksel Kürt politikasını aşan bir karara yönelindi. Güney Kürdistan'dan gelen Kürtlerin, geçici de olsa Türkiye'ye kabulüne karar verildi. Bu karardan, Özal hükümeti, referandum açısından büyük medet umdu. Belirli ölçüde de, referandumu etkilediği kabul edilmekle birlikte, Kürdistan'daki oy oranları, bu etkilemenin çok büyük olmadığını da açığa çıkarmakta.

Referanduma katılma oranı yüzde 90'ını buldu.

En yüksek «hayır» oyu Tunceli'de (Kürdistan'da) çıktı: «Hayır» oyu oranı yüzde 81.95. Evet oylarının yüksek olduğu il ise Malatya oldu. Bu il de, Kürdistan'da bir il'dir. Malatya'dan oyların yüzde 65'i «evet», yüzde 35'i «hayır» biçiminde somutlaştı.

Özal ve sıkı devlet güçlerine karşı «hayır» oylarının yüzde 65'i aştığı iller şöyle sıralandı: Tunceli 81.95, Hakkari 80.18, İsparta 78.57, Zonguldak 74.12, Edirne 73.35, Diyarbakır 72.81, Kars 72.74, Gaziantep 72.63, Van 72.34, Elazığ 71.30, Kocaeli 70.50, Adana 69.80, Samsun 69.61, Muş 69.38, Hatay 69.29, Ağrı 69.11, Rize 68.86, Artvin 68.78, Mardin 68.54, Tekirdağ 68.54, Siirt 68.40, K.Maraş 68.38, Ş.Urfa 68.10, İçel 67.54, Muğla 67. 48, Niğde 66.67, Kırklareli 66.65, Eskişehir 66.64, Afyon 66.52, Manisa 66.52, Amasya 66.45, Sinop 65.69, Çorum 65.26, Adıyaman 65.15.

Türkiye haritası üzerinde ismi geçen bu illere bakıldığı zaman, bu illerden 15'i Kürdistan'da bulunmaktadır. Kürdistanın 20 il olduğu gözönüne alındığı zaman, 3/4 ilinin, yüzde 65'in üstünde «hayır» dediği görüleceği gibi; Malatya dışındaki diğer Kürdistan illerinde de «hayır» oylarının çoğunlukta olduğu hemen görülebilir. Bu tablo: Kürdistan'da halkımız üzerindeki baskıların hem yoğun olmasını, hem de bu baskı ve zulme karşı tepkilerin büyük olduğunun en somut işaretidir. Tar-

tışılmaz olan bir şey vardır: Halkımız hem sınıfsal ve hem de yoğun bir ulusal baskı altındadır. 12 Eylül sonrasında, Kürdistan'da yapılanları saymakla bitirmek mümkün değildir. İşkence, zulüm ve katliam halkımızın yaşamında bir parça oldu. Bu baskı, zulüm ve katliamlar; zindan ve cezaevleri, halkımızın bağrında güçlü demokrasi, ulusal bağımsızlık ve özgürlük istediğini geliştirdi. O istek, değişik biçimlerde dışarı vurulmaktadır. Bu her dışarı vuruşta çağdaş olmayan, sömürgeci-faşist yöntemlerle karşılaşmıştır, karşılaşmaktadır. Elbetteki halkımız, referandumda da Özal'a ve devletçi güçlere oy kullanmayacaktı. Öyle de oldu. Bunun sömürgecilere büyük bir ders olacağı inancındayız. Onların bundan sonuçlar çıkarması gerekmektedir. Bugün oylarıyla, sömürgeci güçlere «hayır» diyen halkımızın, gelecek dönemlerde başka biçimler altında, somut ulusal biçimlerle «hayır» diyeceğini, onların ülkemizden sökülüp atılması için somut tavır belirleyeceğini bilmeleri gerekir. Zaten, dile getirilenler de, sömürgecilerin korktuklarını açıkça dışarı vurmaktadır.

Referandum sonuçları incelendiği zaman, işçi sınıfının yoğun olduğu Kocaeli ve Adana illeri dışındaki illerde, olumlu sonuçların muhalefet güçleri açısından ortaya çıkmadığı görülecektir. Bu gerçekten de ilgi çeken bir durumdur. Sosyalist güçlerin ısrarla üzerinde durmaları gereken bir konudur. Bu tablo içinde, İstanbul ili daha fazla dikkat çeken bir yerdir. Bursa ili de aynı durumdadır. Bu iki ilde de, ANAP, genel erken seçimlere göre, oylarında yüzde birlik bir artış gösterdi.

İstanbul şehri de, kendi içinde renkli ve ilginç bir tablo gösterdi. İşçilerin yoğun bulunduğu, Kartal, Yalova, Gazi Osman Paşa, Beykoz, Eyüp, Üsküdar, Çatalca ve Bakırköy de, «evet» oyları yüzde 40.52'nin altında. Bir diğer özellik: Esnafların yoğun olduğu bölgelerden kenar mahallelere doğru gidildikçe, «hayır» oylarının oranı yükseliyor. Kürt ve alevilerin yaşadığı mahallelerde hayır kesimi büyük bir yoğunluk oluşturuyor. Örneğin, halkın verdiği isimle, «1 Mayıs Mahallesi» hayır oylarının oranı yüzde 86'nın üzerinde. Bunun ne kadar önemli olduğu, siyasal ölçülerle yaklaşıldığı zaman, neyi ifade ettiğini insan hemen görebiliyor.

Bilindiği gibi, basın-yayın, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün yokluğundan dolayı, devrimci, sosyalist güçler yeterince karşı propaganda geliştiremediler. Bunun yanında, örgütlenme özgürlüğünün yokluğundan dolayı, devrimci, yurtsever ve sosyalist muhalefet güçlerinin örgütlü bir biçimde de çalışma yürütmedikleri de ortada. Buna rağmen, alınan sonuçların, sömürgeci-faşist diktatörlük açısından ne kadar vahim olduğunu onlarda çok iyi görüyorlar.

Eğer normal koşullarda, muhalefet güçleriyle karşı karşı gelirlerse durumlarının çok daha kötü olacağını biliyorlar. Bugünden bunun önüne geçmek için tedbirler almaya çalışıyorlar.

Referandum sonuçları gösterdi ki, emekçi halk yığınları ve Kürt halkı sömürgeci burjuvazinin militarist

ve faşist kesimlerini, askeri diktatörleri ve orduyu tasvip etmiyor, onları kendi yöneticileri olarak görmek istemiyor. Fakat, sömürgeci burjuvazinin diğer kanatlarını istediği ve onları kendi yöneticileri olarak görmek istediği sonucu da çıkmamıştır. Bunun yanında, sosyalist ve yurtsever hareketin örgütsüzlüğünü, Kürt halkının yurtsever örgütlenmesinin yetersizliğini de göstermiştir. Sosyalist ve yurtsever örgütlenmenin alternatif olmamasından dolayı, yığınlar eğilimlerini burjuvazinin muhalefet kesiminden yana gösterdiği kanaati yaygındır. Ama, bu sonucun da tamı tamına ortaya çıktığını söylemek mümkün değildir.

Referandum, halkın ANAP dışındaki diğer partilere oy verdiği açık anlamını taşıyor. Bu konuda, tam bir belirsizlik sözkonusudur. Bu belirlilik, Mart 1989 yılında yapılacak mahalli seçimler de bir somutluk kazanacaktır. O seçimde de alınacak sonuçlar, halkın eğilimlerini, gerçek eğilimlerini belirleyemeyecektir. Biliyoruz ki, T.C'nin siyasal panoraması da gösteriyor ki, sosyalist hareket, emekçiler ve Kürt halkı örgütlü olarak, o sahada yarışabilecek. Çünkü, emekçilerin ve

Kürt halkının bütün siyasal hak ve özgürlükleri ellerinden alınmış; örgütlenmelerine yasaklar getirilmiştir.

1985'lerden sonra, T.C sınırları içinde, ulusal ve uluslararası objektif-subjektif koşulların zorlaması sonucunda, bir farklılaşma ve çözülme sürecinin baş gösterdiği görülebilir bir durumdu. Referandum olayıyla, bu çözülme biraz daha ilerlemiş durumdadır. Yığınların politikaya katılımı, oran olarak yükselmekte. Nitelik olarak, emekçi halk yığınları ve Kürt halkı için şartlar daha da olgunlaşmaktadır. Bu olgunlaşan şartların çok iyi değerlendirilmesi, devrimcilerin ve sosyalistlerin yığınları politikaya katmak için, örgütlenme koşullarını genişletip, derinleştirmeleri gibi bir görev ve tarihsel olanakla karşı karşıya olduğunu görerek, hareket etmeleri de gerekmektedir.

Şu iyi bilinmelidir ki, sosyalistler, yurtseverler en küçük olanakları bile değerlendirmelidirler. Sekter ve dogmatik tutumlara kaymadan, yığınların ve kürt halkının içinden geçtiği süreci, karşı karşıya buldukları şartları iyi analiz etmelidirler.

KÜRDİSTAN ULUSAL DEMOKRATİK HAREKETİN DE YENİ BİR DÖNEMEÇ Mİ?

Belirli bir zamandır, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin, Güney ve Doğu cephesindeki gelişmelerle ilgili olarak, yurtsever, aydın ve siyasal örgütlü kesimlerin kafasında sorular çoğalmaktaydı. Bu soruların çoğalması, hareketimize ilişkin yeni bir değerlendirme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlara göre yeni düzenlemeler gitmeyi görev olarak belirlemişti. Ne yazık ki, Güney ve Doğu Kürdistan'daki gelişmeler üzerinde belirleyici ve etkin bir fonksiyona sahip olan siyasal kesimler, bunu görmemekte ısrarlıydılar.

Birkaç aydır vahimleşen gelişmeler, o güne kadar duyarsız olan siyasal kesimleri de düşündürmeye başlamıştı. Temmuz-Ağustos aylarında, Irak devletinin büyük mevziler kazanmaya başlaması; İranın, büyük bir direniş göstermeden Irak'ta ve G.Kürdistan'da işgal ettiği topraklardan çekilmesi, endişeyi genelletirdi. Kürdistan hareketinin durumu, yığınları saran bir soru olmaya başladı. Ülke içinde ve dışında, siyasal olan ve olmayan her kürt: «İran ve Irak devletleri, alttan alta anlaşma içindeler mi?», «eğer böyleyse, Kürt hareketinin durumu ne olacak?», «Yeni bir Cezayir ittifakı mı gündemdedir?» diye, birbirine sormaya başladılar. Bu sorulara yanıt aranırken, «göz açıp kapatma hızıyla» İran'ın, bir yıl öncesinden BM'nin almış olduğu «ateşkes kararını» kabul ettiği dünyaya yayıldı.

Böylece, halklarımızın yıkımına yol açan, 2. emperyalist paylaşım sonrası en uzun savaşın sona ermesi, ihtimal dahiline girdi. 20 Ağustos 1988 günü, ateşkesin her iki devlet tarafından yürürlüğe konulması için BM karar aldı. 25 Ağustos günü de, her iki tarafın Cenevre'de andlaşma masasına oturmaları benimsendi.

9,5 yıllık savaşta, belirli bir dönemden sonra, «aktif» taraf olan Kürt hareketinden hiç bahsedilmedi. Kürdistan sorununun hali doğrultusunda bir gündemin belirlenmemesi endişeleri daha da haklıya çıkardı. Bu noktada, yurtsever unsur, kurum ve örgütlerin: olup bitenler konusunda bilimsel bir yaklaşım gösterme çabasına girmesi, yeni bir değerlendirme ile ortaya çıkan sonucu tanımlamaya çalışması; «Ne yapılmalı?» soruna yapacağı çözümlenmelerle ve atacağı pratik adımlarla katkıda bulunması görevi gelip dayatmıştır. Benim değerlendirmemde, bu yöndeki çabaların bir uzantısı, atılacak adımların bir parçasını oluşturma iddiasındadır.

Bugünü değerlendirmek ve günümüzde ortaya çıkan sonuçları tanımlamak ve «Ne yapılmalı?» sorusuna yanıt bulabilmek için; uzak olmayan geçmişe, 1975'lere gitmeyi, o günlerde olup bitenleri tespit etmeyi, çıkış noktası kabul ediyorum. Bu dönemi ele almak, isabetli bir kategorik yaklaşımdır. Çünkü, o tarih ve sonrası,

Kürdistan çapında, tarih bilgisinin genelleşip, ortak saptamaların gün yüzüne çıktığı bir dönemdir. Ve yine o tarihlerden sonra, Kürdistan ulusal hareketi, bütün parçalarda, birbirini yakından etkileyen bir bütünlüklü olgu olmanın perspektiflerini yarattı.

1975, Kürt halkı için neyi ifade ediyor ?

Bu tarihte, Irak merkezi otoritesinin egemenliği altındaki Kürdistan parçasında bir dönemin kanlı bir biçimde, büyük bir yıkım ve anaların gözyaşlarıyla; kürtlerin çevre devletlerin sokaklarında perişan bir hale düşmeleriyle; 24 saat içinde, «bir düdük ötüşü» ile onbinlerce peşmergenin silah bırakmasıyla, bir kısmının intihar eylemleriyle son bulmuştur.

Bu silah bırakması, bütün Kürtler üzerinde büyük bir şok etkisi yarattı. Bu şokun etkisinden kurtulmak, bir zamanı aldı. Bununla birlikte de, G.Kürdistan'daki kürt hareketine ilişkin değerlendirmeler, ülkemizin her köşesinde esas bir sorun oldu. Bu dönemden dersler çıkarmak gerekiyordu. Dersler çıkarılmadığı zaman, ulusal demokratik direnişi geliştirmekte kararlı olan yurtsever kesimlerin, yeniden handikaplarla karşılaşması kesindi.

Bu döneme ilişkin yapılan değerlendirmelerde, değerli ortak noktalar belirlenmişti. O döneme ilişkin tespit ve değerlendirmeleri genel bir çerçeveye içine alırsak: G. Kürdistan'da ulusal hareket, geleneksel sınıflar ve ideolojik-siyasal eğilimlerin öncülüğünde sürdürülmüştür. Harekette, emekçi sınıf ve tabakaların ağırlığı, bilinçli katılım, yönetme ve yönlendirme planında oluşturulmamış; siyasal ve kültürel eğitimlerine önem verilmemiştir. Sosyal ve siyasal bilinçteki gerilik korunmaya çalışılmıştır.. Ülke içinde ve parti içinde, demokratik gelişmelere önem verilmemiştir, anti-demokratik uygulamalar ağır basmıştır. Bundan dolayı, toprak reformuyla, yoksul, az topraklı ve topraksız köylüler toprak sahibi yapılmamıştır. Gerekli, ulusal demokratik ekonomik tedbirlerin alınmamasından dolayı, savaş ağaları türemiş, palazlanan bir ticaret bezirgan takımı doğmuştur. Parti içinde, farklı düşüncelere toleranslı olunmadığı gibi; ülke çapındada o düşüncelerin örgütlenmesi ve kendisini açığa çıkarması hakkı tanınmamıştır. Bu anti-demokratik yapılanmadan dolayı, ulusal güçlerin birbirini kırmaması kaçınılmaz sonucu ortaya çıkmıştır. Bu çatışmalar sonucu, halkın güveni sarsılmış, yurtsever aydınlar kareketten uzaklaşmıştır. Artı en tehlikelisi, taraflardan biri, merkezi otorite ile anlaşma konumuna düşmüştür. Merkezi otorite, bu çelişkiyi her zaman çok iyi değerlendirmiş; bir zamandır, kendi çıkarı için ittifak etmeyi yararlı gördüğü tarafı, elinin tersiyle iterek; güçlü olan tarafla anlaşmaya oturmuştur.

Emperyalizme, sömürgecilğe ve onlarla iç-içe olan bölge ve ulusal gericiğe karşı ulusal devrimci bir poli-

tika izlenememiştir. Bu konudaki tutarsızlık, bölge statüsünün ve Kürdistanın bölünmüşlük statüsünün tutarlı izah edilmemesini; Kürdistanın diğer parçalarını egemenliği altında bulunduran sömürgeci devletlere karşı ulusal bir politika izleyememe; İran-Irak sömürgeci devletleri arasındaki çelişkileri abartma, ona bel bağlama sonucunu doğurmuştur. Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ulusal harekete- örgütlere karşı güncel, taktik dostluk politikaları izlenmiştir.

Uluslararası devrimci demokratik güçlerle ittifaka önem verilmemiştir. Bağımsız ve şahsiyetli bir politika izlenememiştir. Ama, bunda, başta sosyalist güçler, devletler olmak üzere, diğer devrimci-demokratik müttefik güçlerimizde olumsuz rolünün büyük olduğu gözardı edilemez. Bölgemizin ve Kürdistan'ın statükosundan dolayı, bu müttefik güçlerin açık dayanışmacı bir tavır izleyemedikleri de ortada iken; hareketin önderliği, ülkemizin şartlarına uygun düşen mücadele biçimlerini tayin edememiş, politikalar üretmemiştir.

Gözden her zaman kaçan önemli bir nokta da: Ülkemizde, halkımızla birlikte yaşamımızı idame ettiren milliyetler konusunda demokratik ve programatik bir tutum geliştirilmemiştir.

Özcesi: G.Kürdistan ulusal hareketi çağdaş ulusal demokratik bir karakter kazanamamıştır. Bunun sonucu olarak, 1975'de çetin bir yenilgiye uğramıştır.

O günkü koşullarda, G.Kürdistan'daki ulusal kesimlerde, bu tespitlerde birleşiyorlardı. Bunların dolaysız bir sonucu olarak, ulusal kesimlerin, bu olumsuzlukların devrimci tarzındaki inkarı üzerinde yeniden bir siyasi yapılanmaya gitmeleri görevi gelip dayatmıştı.

Yeni dönem hangi farklılaşmaları getirdi ?

O zaman, gelişmelere kısaca gözatabiliriz. Acaba ortaya çıkan siyasal yapılanmalar, bu olumsuzlukları bertaraf eden bir konum kazanabilmişlermidir? G. Kürdistan'da ulusal demokratik hareket, çağdaş bir karakter kazanabildi mi?

'75'lerden sonra, G.Kürdistan'da ulusal hareket, iki siyasal örgüt kanalından gelişmeye başladı. Bu kanalların, zamanlama olarak, birbirini takip eden, birbirinin çarpık sonuçları olduğu gerçeği de gözden kaçmıyordu. Böylece, G.Kürdistan'da çok partili yaşam, gayri resmi bir biçimde başlıyordu. Bu çok partili yaşamın, uyumlu bir biçimde, şartlara uygun ve dayanışmalı bir biçimde mücadeleyi sürüklemesi için; en azından iki yapılanmanın önderliğinin bilincinde, demokralığın ölçülerinin belirlenmesi, olgunlaşması gerekirdi. Bu olgunlaşmanın olmadığı, kısa bir süre sonra karşılıklı çatışmaların ortaya çıkması; iki siyasal yapılanmanın birbirinin varlığına tahammül etmemeleriyle açığa çıktı. Daha sonraki tarihlerde, bu çatışmalar derinleşti ve genişledi.. Bu siyasal örgütlerin bölünmelerinin sonucunda ortaya çıkan

siyasal yapılanmalara da tolerans gösterilmedi, şiddet ile sindirilmeye çalışıldılar. Ulusal demokratik güçler arasındaki ilişkilerde demokrasinin benimsenmemesi, yığınlarla ilişkilere doğrudan yansıdı, ilişkileri biçimlendirdi, anti-demokratik bir yapılanma yarattı.

İlk iki siyasal yapılanma, Kürdistan'ın iki parçasını egemenliği altında bulunduran iki devletle iç-içelikle gelişen yapılanmalar oldu. 1975'te, Kürtlere silah bıraktıran İran Şahı, tekrardan, Kürt hareketiyle yakından ilişkilendi. 1979'da Şah gitti. Şah'a karşı olan dinci elit iktidarı ele geçirmiş olmasına rağmen; ne İran'ın ve ne de Kürtlerin politikalarından bir değişiklik olmadı. Dikkat çeken ve üzerinde durulması gereken önemli bir nokta.

Dinci yönetim, Irak'taki bütün kürt örgütleriyle ilişkiler geliştirdi. Bu, kürt örgütlerinin istekleriyle de çakıştıyordu. Bu ilişkilerin düzeyi, örgütlere ve dönemlere göre değişti. Sonuçta, İran ile sıkı ilişkiler geliştirildi. Hatta, yıllardır kendi aralarında anlaşamayan Kürt örgütlerinin ittifakında, İran büyük rol oynadı. Bu durum, başlı başına endişe verici bir durumdu. Ama, kürt siyasal örgütleri arasında çatışmaların durmasına neden olduğu içinde, sevindirici karşılandı; ortaya çıkan endişeli durumun atlanmasını getirdi. Ne yazık ki, kürt siyasal örgütleri, İran devletiyle olan ilişkilerin sınırlarını iyi tayin edemediler. İki ülke arasındaki çelişkiyi abartarak, savaşın Kürdistan'a kaymasına kaynaklık ettiler.

İran silahlı güçleri, Kürdistan topraklarında cirit attı. Bu, arap şövenizmini güçlendirdi; Saddam'ın halkı yanına çekmesinde bir etken oldu. Hele ki, İran'ın, Kürdistan'da girdiği yerlerde, kent, köy ve dağ isimlerini değiştirmeye cüret etmesiyle, durum daha da vahimleşti.

Siyasal güçlerin politikaları burada da durmadı: T.C ile ilişkiler kurmak için yollar aradılar. ABD'nin kendi çıkarlarından dolayı kürt meselesi için yarattığı yaklaşımları da, doğru değerlendirmediler. Yığınların içinde, yanlış eğilimlerin yayılmasına sebep oldular.

Görüldüğü gibi, anti-emperyalist ulusal bir politika izlenilmedi. Çevre devletlerle ilişkilerde, ulusal politika netleştirilemedi. Öyle bir dönem oldu ki, İran silahlı güçleriyle birlikte, Kürt ulusal güçlerini, «kurtarılmış» bölgelerden çıkardılar.

Sonuç olarak, köklü değişim ve dönüşümlerin olmadığı su yüzüne çıktı. Gelenekselcilik hakim eğilim olma karakterini korudu. Hareket çağdaş ulusal demokratik bir karakter kazanamadı. Hem de çok acılı bir dönemin akabinde, köklü değişiklik ve dönüşümlerin olmaması, daha da dikkat çekici bir noktaydı.

Bundan dolayı, bütün dış saldırılara, sömürgeci güçlerin komplolarına rağmen, ortaya çıkan olumsuz sonuçtan, «kendimizin» sorumlu olduğu görüşündeyim. Üstelik, 1980'lerden öncesinden, bu tarafa, Saddam'ın yıkılacağı görüşleri de sık-sık ileri sürüldü. Bu da, Kürt

ulusal hareketinin Güney cephesinde, çok çarpık bir gelişmenin olduğunu göstermektedir.

D. Kürdistan'da olanlara bakarsak

1946'dan sonra, D.Kürdistan, 1968'ler de bir küçük devrimci gurubun silahlı hareketine şahit oldu. Bu silahlı hareket, kısa sürede bastırıldı. Bilindiği gibi, bu hareket, bütün kürt yurtseverleri tarafından da tasvip edilmiyordu: KDP içinde ayrılıklara yol açmıştı.

1979'da, Şah yönetiminin yıkılmasında kürt halkının önemli bir rolü oldu. O tarihlerden sonra, iki siyasal güç gelişmeye başladı. Bunun yanında, Şeyh İzzettin Hüseyin'i'ye bağlı olan bağımsız siyasal gelişmede değerlendirme dışı tutulmayacak; belirli bir dönem, Kürdistan'da önemli etkileri olan bir gelişme oldu.

Dinci yönetim, Kürtlerin ulusal demokratik haklarını tanımayınca ve fiili saldırıya geçince; Kürt yurtsever örgütleri silahlı mücadele biçimini tayin ettiler. Bu güçlerin, ülke içinde demokratik ve sıhhatli politikalar geliştirdiğini söyleyebilmek zor. Siyasal güçler, sahip oldukları çarpık ve anti-demokratik mantıklarından dolayı, sürekli kavgalı oldular. Bu kavga, yığınla yurtseverin katledilmesini getirdi. Halkın güvenini sarstı. Tutarlı bir anti-emperyalist ve ulusal devrimci politika izlendi denilemez. Başından beri, Irak merkezi otoritesi ile ilişkili olunmaya çalışıldı.

Kürdistanın diğer parçalarından mücadele yürüten ulusal demokratik güçlerle sıhhatli ilişkiler geliştiremediler. Kürdistanın tümünü ilgilendiren çerçevede politikalar da üretilmedi. Ama, şu bir gerçek, bu güçlerin Irak merkezi otoritesi ile ilişkileri, G.Kürdistanlı ulusal güçlerin ilişkilerinden daha sınırlı oldu. Bu güçler, Irak silahlı güçleriyle, G. Kürdistanlı yurtsever güçlere saldırma gafletine düşmediler.

Bu nedenle de, daha az zarar verici olduklarını tespit edebiliyorum. Buna bağlı bir biçimde, önümüzdeki dönemde, daha olumlu gelişme şansına sahip olduklarımı düşünüyorum. Kürt halkı içindeki konumları ve demokratik muhalefetin onlara yakınlığı dolayısıyla, İran sömürgecilerinin kolay, meşru ve gerekçelendirici saldırılarına hedef olmayacakları inancındayım.

Ne yapmalıdır ?

Son yılların gündemini olumlu ve olumsuzluklarıyla belirleyen G.Kürdistanlı güçler başta olmak üzere, bir bütün olarak Kürdistan hareketinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme, belirlenen temel hastalıkların tedavisi; demokrasi anlayışına ve anti-emperyalist ulusal devrimci politika da gerekli değişiklik ve dönüşümlerin yapılması içindir.

İran-İrak devletleri arasında ateşkesin ilan edilmesiyle birlikte, her iki tarafın kürtlerden bassetmemeleri, iki yüzlülüklerini ortaya çıkarmıştır. Kürdistanlı yurtsever güçlerin, bu tutumdan gerekli dersleri çıkarmaları gerekmektedir. Bundan böyle, Kürdistanı egemenliği altında bulunduran ülkelerle ilişkilerin sürdürülmesinde; radikal ve hareketin geleceğini karartmayan, ulusal kişiliğine gölge düşürmeyen çerçevelerin tayin edilmesine gayret gösterilmelidir. Mücadele taktiklerinde gerekli değişikliklere gidilmelidir. Bu değişiklikler, geri bazı adımların atılmasını, güç sınırlandırmasını getirecektir. Bundan korkulmamalı.

İran-İrak arasında andlaşma görüşmelerinin devam ettiği bu dönem de: Kürdistan sorununun uluslararası planda güncelleşmesi, sorunun çözümü için alternatif görüşlerin kabul ettirilmesi için çaba gösterilmelidir.

İki ülke arasındaki andlaşmanın başarılı sonuçlanması demek, her iki devletin Kürtlere olan desteğini çekmesi anlamına geleceği gibi; Kürt halkına karşı bir yoketme savaşının başlatılması anlamına gelecektir. Bu yoketme savaşının deşifre edilmesi, kıyımın engellenmesi için, uluslararası planda politik çalışmalara yoğunluk kazandırılmalıdır. Bunun içinde, yurt dışındaki kürt yurtseverlerine, ulusal demokratik kurum ve örgütlere büyük görevler düşmektedir.

Kürdistanlı ulusal demokratik güçlerin, halkımızın, her dönemden daha fazla dayanışmaya ihtiyacı var. Bu dayanışmanın güçlendirilmesi için çaba gösterilmelidir. Ulusal demokratik güçlerin, ortak kararlar yaratmasının süreci güçlendirilmelidir.

Barış güçleri, İran-İrak sınırına yerleştirileceklerdir. Ulusal güçler, çatışmalarda, bu güce karşı sağlıklı bir politika tespiti yoluna gitmelidir. Ters durumda, hareket uluslararası düzeyde büyük zararlarla karşı karşıya kalabilir.

İrak sömürgecilerinin saldırıları sonucu, Türkiye'ye sığınmaların olduğu görülmekte. Oysa, T.C devleti, BM ve diğer uluslararası demokratik platformlarda kendisini temsil ettirmeye çalıştığı; İnsan Hakları Beyanmasına, Helsinki Belgesine imza atmış olmasına rağmen, Kürtleri mülteci olarak kabul etmemesi, deşifre edilmelidir. Bunun demokratiklik ve çağdaşlıkla ilgili olamaz. Diğer bir boyutta, Türkiye'nin Kürtlerin «dağlı türkler» olduğu yalanını da açığa çıkarmaktadır. Bütün dünyanın bildiği bir şey var: T.C, dünyadaki bütün türklere sahip çıkma iddiasında. Kıbrıs işgali bu mantığın sonucu gerçekleşti. Yunanistan ve Bulgaristan ile varolan çelişkilerinin bir yanını da bu oluşturmaktadır.

Şu da bilinmelidir ki, Kürt hareketinin geldiği düzey, dünya üzerinde etkin olan güçlerin ilişkilerindeki yumuşamalar, yeni barış planlarının etkinlik kazanması; insan hakları konusunda dünyanın daha duyarlı hale gelmesi; bölgemiz üzerinde bu etkin güçlerin yürüttüğü politikalarında değişikliklerin gündeme gelmesinden dolayı, halkımız, 1975 gibi bir sonucu yaşamıyacaktır. Bölgemizde Kürtler, politika tayininde hesaba katılır bir unsur durumundadır.

ŞİLİ'DE FAŞİST DİKTATÖRLÜK BÜYÜK TOKAT YEDİ!

Şili halkı, son yirmi yıl da, Latin Amerika'da ve dünya da en büyük çile çeken halklardan biri olmuştur. Denilebilir ki, son yirmi yılın en uzun ömürlü askeri faşist diktatörlüklerinden biri, Şili'de, emekçi halkı iliklerine kadar sömürdü, işkencenin ve katliamların akla gelmez biçimlerini uyguladı, pervasızca, insanlığa aykırı olan her muameleyi Şili insanına, halkına reva gördü.

Şili askeri diktatörlüğü uzun yıllardır, içerde belirli dönemlerde yaman, dışa dokunur bir muhalefetle; dışarda, uluslararası kamuoyunun büyük bir baskısı altında olmasına rağmen, yaptıklarından bir adım geri atmamıştır. Yalnız bütün planlarını uyguladıktan, emperyalizme tıpa tıp uyan bir ekonomik, sosyal ve siyasal yapılanma yarattıktan sonra, 6 Ekim 1988 günü yaptığı referandum ile, diktatör Pinoşe başkanlık ömrünü 9 yıl uzatmak istedi. Referandum, onların çizdiği sınırlar içinde olmasına rağmen, bütün baskı

uygulamalarına ve kullanılan devlet imkanlarına rağmen; Pinoşeye ve askeri faşist diktatörlüğe büyük bir darbe oldu. Böylece seçmenlerin yüzde 54'ü, General Pinoşe'ye dokuz yıllık bir süreyi tanımadı. Hem Şili halkı ve hem de tüm insanlık, ezilen halklar için sevindirici olan bu olay, Latin Amerika ülkesinin demokratikleşme hareketinde bir ivmeyi, bir adımı nitelendirmek durumundadır.

Diktatörlüğünü, insanlık dışı her türlü uygulamaları gerçekleştirerek, tüm siyasal hak ve özgürlükleri ayaklar altına alarak, bugüne dek sürdüren Pinoşe'nin, yediği bu tokat sonucu; rahatlıkla iktidar sahnesinden çekileceği gibi bir kanıya da kapılmamak gerekmektedir. Buna ileri sürmek demek, büyük bir hayalcılığa kapılmak demektir. Bilinmelidir ki, yılların kamburunu sırtında taşıyan Pinoşe Askeri diktatörlüğü, çekip gitmesinden sonra, yaptıkları ile ilgili olarak hesapların so-

rulacağımı bilmektedir. Bu hesaplaşmanında çetin ve keskin olacağını da biliyor. Bilmesi de gerekir. Onbinleri katleden, yirmi yıla yakın zamandır, ülkesinin bütün gelir kaynaklarını emperyalistlere peşkeş çeken, siyasal tüm hak ve özgürlükleril yokeden bir kişi ve diktatörlük olarak günahları fazladır. Özellikle halkçı devrimci, sol güçler, Pinoşe'nin hemen çekip gideceği hayaline kapılmamalıdır.

Faşist askeri diktatörlüğün tümünden sökülüp atılması, toplumun gerçekten demokratikleşmesi, uzun vadeli bir mücadeleye; toplumda devrimci anlamda radikal dönüşümlerin yapılması ile mümkün olabilecektir. Mücadele uzun vadeli bir mücadele ve demokratikleşme de, devrimci tarzda değişim-dönüşümü öngördüğüne göre, devrimci, halkçı ve sol güçlerin ona uygun bir sâbırlılık, bir istikrarlılıkla hazırlık içine girmeleri, ortaya çıkan mevcut durumu iyi değerlendirerek, en geniş muhalefet güçlerini, radikal dönüşüm çizgisine kanalize etmek için, örgütlenme çalışmalarını derinleştirip, genişletmelidirler.

Tabi ki, Şili'de referandumda yüzde 44 oyun «evet» çıkmasının da az bir olay olmadığı görülmelidir. Uzun yıllardır, halka her türlü baskıyı reva gören diktatörlüğün bu kadar bir oy almaması bekleniyordu. Oysa, abartılacak bir durumda değildir. Yıllardır, özgürlüklerin tümüyle yok edildiği, tek taraflı propaganda çarkının işletildiği, yığınların apolitikleşmesi için her türlü gerici metodların çalıştırıldığı bir ülkede; devletin tüm maddi ve fiili imkanlarının seferber olması da eklendiği zaman, bu dönemde böyle bir sonucu almaları normal görünmektedir. Bu sonuç, faşist askeri diktatörlülüğü de umutlandırmamalıdır.

Fakat, askeri diktatörlüğün elinde, daha tüm kozların da sona ermediği de bilinmelidir. Şili'de halkçı güçlerin iktidara yürümelerinin yollarının döşenmesi halinde, emperyalizm ve işbirlikçilerinin yeni provakasyonlara girişebilecekleri hesap dışı tutulmamalıdır. Elbetteki bütün engellemeler ve provakasyonlar, yeni demokratik ve devrimci gelişmelerin önüne tümüyle geçme güç ve kuvvetinde değildir.

Şili'de süreç, 11 Eylül 1973 günü Başkan Allende'nin, Pinoşenin Başkanlık Sarayı'nın etrafını sardığı sırada halka hitaben yaptığı aşağıdaki konuşma doğrultusunda güç ve ivme kazanmaktadır.

Başkan Allende şöyle demişti:

«Yurttaşlar, bu, kesin olarak size son seslenişimdir. Tarihi bir seçim yaparak halkıma sadakat içinde yaşamımı feda ediyorum, ve sizi temin ederim ki ellerimizle binlerce ve binlerce Şilinin soylu bilinçlerine atılan tohumların büyümesi engellenemeyecektir. Onlar güçlüdür; halkı esir edebilirler. Ama ne işledikleri suçlarla ne de ellerindeki güçle, toplumun gelişme sürecini durduramazlar.»

Geçmişe bir göz atarsak:

Latin Amerika'nın demokratik geleneği olan ülkelere bir Şili'dir. Şili halkı, bu demokratik geleneğin meyvelerini belirli bir tarihi dönemde almaya başladı: Şili'de parlamenter yolla, en genel ifadeyle barışçıl yoldan sosyalizme geçişin şartları ortaya çıktı. HALK CEPHESİ, Salvador Allende'nin önderliğinde iktidar oldu.

Halk Cephesi'nin iktidar olmasından sonra, sosyalizmin inşası, ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve askeri yönden öngörülmüyordu. Bunun için uygulamalara başlandığından kısa bir süre sonra, ABD emperyalizmi ve onların işbirlikçileri rahatsız olmaya başladılar. Bunun içinde, Halk İktidarının yıkılması için, içerde ve dışarda plan ve programlar geliştirmeye başladılar. Ülke içinde karşı-devrimin organize edilmesi için büyük gayret gösterildi. İlk dönemlerde, orta tabakaların belli kesimlerine dayanılarak geliştirilen grevler, boykotlar ve sokak gösterileri, Halk İktidarını önemli handikaplarla karşı karşıya bıraktı.

Bu tepkiler, uluslararası tekellerinde büyük desteği ile en üst düzeyde örgütlenilmeye başlandı. 11 Eylül 1973 günü Silahlı Kuvvetler Komutanı General Pinoşe tarafından düzenlenen askeri darbe sonucundan, 1970'te seçimle işbaşına gelen sosyalist Allende yönetimi devrildi. Allende öldürüldü. Binlerce işçi, aydın, öğrenci, emekçi, sosyalist ve anti-faşist katledildi. Yüzbinlercesi tutuklandı, işkencelerden geçirildi. Şili ülkesi, halkı için tam da bir zindan haline geldi. Onunla kalınmadı: Şili askeri-faşist diktatörlüğü, Latin Amerika'daki devrimci hareket için ciddi bir tehdit aracı haline geldi.

Askeri - faşist diktatörlük, bütün demokratik kurumları, halkçı oluşumları ve örgütlenmeleri kapattı. İnsani ve demokratik tüm hak ve özgürlüklere son verdi. Basın-Yayına tam bir kısıtlama getirdi. Düşünce özgürlüğünün olmamasından dolayı, halkçı-demokratik düşüncelerin yeşermesine olanak sağlanmadı. Kültürel olarak, ciddi bir gerici süreç başlatıldı. Apolitikleştirme eyleminin derinleşmesi yığınların iktidar sorunlarından ve siyasetten uzaklaştırılması için, her türlü baskı reva görüldü.

Askeri hükümet, 15 Haziran 1975 günü, onbinlerce kişiye işkence ederek ortadan kaldırma suçunu işleyen siyasi polis teşkilatı «Ulusal İstihbarat Müdürlüğü»nü (DINA) kurdu.

13 Ağustos 1977'de, Ulusal İstihbarat Müdürlüğü dağıtıldı, daha kapsamlı bir teşkilatlanmaya gidildi. Yerine, «Ulusal Enformasyon Merkezi» kuruldu.

Aynı yılın Aralık (12) ayında, Birleşmiş Milletler tarafından insan hak ve özgürlüklerini ihlal ettiği gerekçesiyle dört yıl üst üste diktatörlük ve Pinoşe kınandığından; askeri faşist diktatörlük dış demokratik baskıyı «etkisizleştirmek» için, halk oyuna danışacağı-

nı, güven oylamasına gideceğini söyledi. Akabinde, kararlaştırdı.

1977, 4 Ocak'ta gerçekleştirilen plebisit ile, askeri hükümet halkın oyunun yüzde 75'ini alarak, hükümetlerinin onaylandığını açıkladılar. Bu işlem, tıpkı 12 Eylül askeri darbesinden sonra, Türkiye'de tanzim edilen anayasanın halk oylaması sonucunda kabul edilmesine benziyordu. Bir ülkede baskılar alabildiğine yoğunsa, tüm siyasal hak ve özgürlükler ortadan kaldırılmışsa, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü yoksa, yığınlar kendi çıkarlarını örgütlü bir biçimde savunmuyorlarsa, elbeteki alınacak sonuç, sahte ve diktatörlerin istediği sonuçtan başkası olamaz. Tesadüfmüdür ki, hem Türkiye'de ve hem de Şili'de aynı işlemlere başvurulup, aynı sonuçlar alınıyor.

19 Nisan 1978'de genel af ilan ettiğini, diktatörlük açıkladı. Bu gerçek bir af olmadı. Hiçbir devrimci, sosyalist de bu afı ciddiye almadı. Onun için, ilk dönemler de, ülkeye bazı unsurların gidişi sözkonusu olmuşsa da, kısa bir sürede kesilmiştir.

Diktatörlük kendi baskıcı yönetimini kurallara bağlamak için, yeni bir anayasa hazırladı. 11 Eylül 1980'de yapılan halk oylamasında yüzde 67 oyla kabul ettirdi. Bu anayasa ile, Pinoşe'nin başkanlığı otomatikman 1989'a kadar uzatıldı.

1983 yılında, diktatörlüğün uygulamalarına karşı muhalefet gelişmeye başladı. İçerde ve dışarda, bütün muhalefet kesimleri, ortak davranmak için çaba gösterdiler, yeni örgütlenmelere yöneldiler. 11 Mayıs 1983'te Sendikalar, ülkenin demokrasiye dönüşü istemi ile protesto gösterilerini başlattılar. bu mücadele biçimleri, değişik toplumsal kesimleri de sarsarak, iktidarı tehdit eder boyutlara vardı. Tehlikeyi gören askeri diktatörlük, 6 Kasım 1984'de ülkenin tümünde sıkıyönetim ilan etti. Fakat ilan edilen sıkıyönetim, mücadelenin geliştirilmesi için bir engel oluşturamadı. Ama, belli bir durmaya yol açtı. Kasım 1986'da, ülke çapında tekrar grevler ve şiddetli protesto gösterileri yapıldı, çıkan olaylarda onlarca insan katledildi.

7 Eylül 1986'da Pinoşe'ye karşı suikast girişiminde bulunduğu gerekçe gösterilerek, büyük bir terör estirildi. Bunun içinde muhalefet baskı altına alınmaya başlandı. Dünyanın ikna edilmesi içinde olağanüstü çaba gösterildi.

24 Ağustos 1988'de: Pinoşe ülkede 15 yıldır süren olağanüstü hali kaldırdığını ilan etti.

Şili'de olağanüstü halin kaldırılmasından sonra, Pinoşe, başkanlığının, dokuz yıl daha uzatılması için, plebisite başvurdu. Plebisitte, halktan büyük bir tokat yedi. Yediği o tokat, kendisini ve askeri faşist diktatörlüğü şaşkına çevirdi. İlk başta, yenilgi gerçeğini gizlemeye çalışmışlarsa da, bunu başaramadılar. Muhalefetin geldiği düzey, onların yalan söylemesine ve yeni oyunlarına başvurmalarına engel oldu.

Şili'de muhalefetin bu başarısı, ülke içinde ve ülke dışında büyük gösterilerle kutlandı. Bütün dünya ilerileri, sosyalistleri bu gelişmeyi, ileri bir adım olarak değerlendirdiler. Şili'de kara bulutların toplum ve halk yüzünde aralanmaya başlamasını, Latin Amerika bölgesi ve diğer tüm ezilenlerin yaşadığı bölgeler için, bir ışık olarak değerlendirdiler. Şili'de demokratikleşme sürecinin radikal bir biçimde geliştirilmesi için, yardım ve dayanışmalarını esirgemeyeceklerini dile getirmekteler. Bu da, Pinoşe'yi ve eli kanlı askeri faşist diktatörlüğü fazlasıyla korkutuyor.

Plebisitte, halkın, Pinoşe diktatörlüğüne «hayır» demesinden sonra, Pinoşe, tıpkı T. Özal gibi yüzsüzlük göstererek iktidarda, başkanlıkta kalmaya kararlı olduğunu ilan etti. Halk yığınları ve burjuva muhalefeti bu durumu protesto etti: Halk güvensizliğini belirlemiş olmasından dolayı, istifa etmesini birincil talep olarak öne çıkardı. Ama, Pinoşe gelecek günlerin korkusuyla ve iktidarın bugüne dek verdiği zevkten vazgeçmemek için, istifa etmedi.

Şili'de Sosyalist deney ve çıkarılacak sonuçlar

1970'de, «en ideal» yoldan, sosyalizm ve Halk Cephesi Şili'de iktidar oldu. Sosyalizmin «en ideal» yani kan dökülmeden Şili'de iktidar olması, uluslararası sosyalist hareketin durumunda köklü değişiklikler yapacak kadar, hem de kısa sürede etkiler yapmaya başladı. Bu gelişme, yoğun tartışmaları sosyalist hareketin gündemine soktu. O güne kadar, «barışçıl yoldan sosyalizme geçiş» sorununu şartlara bağlı bir biçimde ele alanlar ve savunanlar, bu yolu mutlaklaştırmaya; radikal olan, silahlı olan her mücadeleyi de mahkum etme ile karşı karşıya kaldılar. Şu unutuluyordu: Şili'de sosyalizm, Halk Cephesi kansız bir biçimde iktidar oldu. Ama bu gelişmenin geride bıraktığı bir yığın gözyaşı ve kan vardır. Şili halkı o aşamayı yaratana kadar, yığınla sıkıntılar, işkenceler ve zindanlar görmüştü.

Halk Cephesi'nin iktidar olduğu zaman, uluslararası planda da elverişli koşullar sözkonusu idi. Bu elverişli koşul: Emperyalizmin ve özellikle de ABD emperyalizminin ciddi bir prestij kaybı ile karşı karşıya olmasıydı, birçok sömürge, yarı-sömürge alanını elden çıkarmasıydı. Bu aynı zamanda, ABD emperyalizminin daha da saldırgan ve korkunç metodları işletmeye itiyordu. Bunun sonucudur ki, Şili'de meşru halk iktidarına karşı kanlı bir diktatörlük düzenlendi. Dünyanın başka alanlarındaki halk hareketlerine ve sosyalist gelişimlere müdahale etmek için, dış ögeyi, S.Birliği'nin müdahalelerini gerekçe göstermek durumunda iken, Şili'de bunu da gösterecek durumda olmadığı halde, dünyanın gözünün içine baka baka, tekeller vasıtasıyla, bir halkın özgür iradesine silahla, zor ve şiddetle müdahale etti. Böylece de, dünyanın en büyük halk hareketlerinden biri bastırılmış oldu. Sosyalistler için ortaya

çıkan umutlarda son buldu. Gündeme giren tartışmalar son bulmadı, yeni başka sorunlar tartışma gündemine girdi.

Şili'deki gelişmeler, bazı sonuçların çıkarılmasını önümüze koydu. Dünya devrimcilerine ve Kürt devrimcilerine dersler sundu.

Şili deneyi gösterdi ki, işçi sınıfı ve emekçiler iktidarı almadan önce, gerekli niteliklerde alternatif örgütlenmeleri yaratmak, iktidar için gerekli olan araç ve gereçleri oluşturmak zorundadırlar. Eğer işçi sınıfı kendine özgür yapılanmalara gitmezse, varolan yapılanmalar sosyalist karaktere kavuşturulmazsa, iktidarı aldıktan sonra, çoğunluğun hegemonyasını sürdürmek zordur: Burjuvazinin ve emperyalizmin geliştireceği karşı-devrimci eylemlerin ve provakasyonların üstesinden gelmek olanaksızdır.

Bunun içinde, kapsamlı bir örgütlenmeye ihtiyaç vardır. En başta işçi sınıfı, emekçilerin ve tüm ara tabakaların temsil edildiği, çıkarlarını koruyan bir sosyalist, siyasal partiye ihtiyaç vardır. Örgütlenme için, siyasal parti de yeterli değildir. Diğer alanlarda, ideolojik, kültürel, sosyal ve askeri alan da da örgütlenmek gerekir. Eğer ideolojik, sosyal, kültürel ve askeri devrimci aygıtlar oluşturulmazsa, eskiyi değiştirmek, eskiye karşı direnmek olanaksızdır. Bunun yanında, bir avuç işbirlikçi dışındaki tüm sınıf ve tabakaların ortak çıkarlarını temsil edecek, onları bu konuda aydınlatacak, birliğini sağlayacak; oyunlara gelmesini engelleyecek devrimci, demokrat bir cephe örgütünün yaratılması da kaçınılmazdır.

Yine Şili deneyi gösterdi ki, işçi sınıfının müttefikleri orta tabakaların iyi tanınması, onların sosyo-psikolojik konumlarının iyi saptaması gerekmektedir. Orta tabakaların çeşitli evrelerde ve çeşitli ortamlarda değişik tutumlar takınabileceği gerçeğinin görülmesi gerekmektedir. Bunun içinde, onların göstereceği tavırlar karşısında sabırlı eğitici olmak gerekiyor. Eğer öyle olmazsa, orta tabakaların egemen güçlerin yanında yer alması, emperyalizmin oyunlarına yem olması kaçınılmaz hale gelir. Nihayet, Şili deneyi bunu açıkça ortaya koydu. Orta tabakaların çıkarları sosyalist iktidar ve işçi sınıfının yanında olmasına rağmen; emperyalizmin kıskırtmaları sonucunda karşısında yer almıştır. Giderek büyük karşı devrimci kitle gösterilerinin kaynağını oluşturmuştur.

Sosyalist iktidar için, radikal değişim dönüşümlerin gerekliliği ve iktidar öncesi insanın önemide bütün çaplılığıyla ortadadır. İktidar öncesinde gerekli değişim ve dönüşümler gerçekleşmediğinden, burjuva kurumları varlıklarını oldukları gibi korumaktadırlar. Burjuva kurumlarının varlıklarını koruması, işçi sınıfının ve halkın iktidar yapmasının önünde büyük bir engel oluşturmaktadır. Az ve orta kapitalist gelişmişlikteki ülkelerde, bu yönden en büyük tehlike ve engel taşıyan kurum da ordudur. Çünkü, ordu emperyalizmin ve işbirlikçilerinin en fazla önemsedikleri, yatırım yaptıkları bir kurumdur. Bu kurumun onlara bağımlı hale getirilmesi, onların varlık şartlarından biridir. Dünya pratiği ve ülkelerin emperyalizmle ilişkileri de, emperyalizmin bunda başarılı olduğunu gösteriyor. Bu ülkelerin orduları, postalından şapkasına kadar, emperyalizmin damgasını yiyor. Zaten kullandıkları silahlar, onların imalatıdır. Bu ülkelerin çoğunun gerici saldırgan askeri kamplarda, paktlarda yer almaları gözönüne alındığı zaman, gelişmenin tehlikeli boyutu daha da açık bir biçimde kendisini ortaya koyar, koyuyor. Bunun içinde, ordu kurumunun çözümlenmesi için, radikal değişim, dönüşüm politikaları izlenilmeli. Burjuva ordusunun yerine, halkın ordusunu, savunma gücünü yaratmaya çalışmalıyız.

Şili'nin sosyalist iktidarının başına gelenlerin ordu eliyle gerçekleştirildiği görülürse, bu konunun ciddiyeti kendisini fazlasıyla ortaya koyar. Ordu da burjuva devlet mekanizmasının en güçlü kurumlarından biri olmasından dolayı, esas olan burjuva devlet mekanizmasını çözümlenmek, değiştirip, dönüştürmek ve ele geçirmektir.

Ayrıca Şili deneyi, sosyalizme «barışçıl geçiş» konusunda, sosyalistlerin fazlasıyla duyarlı olmasını da ortaya çıkarmıştır. Emperyalizmin varlığını inatla sürdürmek istediği, kendi sömürü alanlarını elinde tutmak için çeşitli manevralara giriştiği, emperyalist politikanın farklı biçimler kazandığı; dünya devrimci-demokratik cephesinde birliğin mevcut olmadığı koşullarda, «barışçıl geçiş» yolunun daha hassas, ciddi ve gerçekçi bir şekilde ele alınmasını, bu sorun da doğru çözümlenmelere varılmasını gerekli kılmaktadır.

Şili deneyi, sosyalistlerin burjuvazi ile tüm bağlarını bilinçli ve organizeli bir biçimde kesmelerini, sınır tayinlerinde hassas olmayı ortaya çıkarmıştır.

Sosyalistlik, işçi sınıfının ve diğer emekçilerin burjuvaziden bağımsız bir şekilde örgütlenmesi, yeni bir dünya için yeni oluşumlara gitmesi demektir.

FİLİSTİN'DE HALK DİRENİŞİ DEVAM EDİYOR !

Filistin halkının direnişi, yılların sorunu. Ortadoğu insanı, Kürt ve Filistin halkının direniş türkülerini dinleyerek büyümektedir. Bu anlamıyla da, bölgedeki iki halkın bu kutsal direnişleri etimize kemiğimize dönüşmüştür. Her iki halkın tarihi de, mücadeleler tarihi. Diğer yanıyla yenilgiler tarihidir. Her iki halkta büyük soykırım eylemleriyle, baskı ve zulmün en şiddetli dozlarıyla karşı karşıya kalmıştır..

1948 yılı, Filistin halkı için yıkım ve en büyük tahribat yılı oldu. O tarihte, İsrail Devletinin resmi olarak hem emperyalist-kapitalist ve hem desosyalist ülkeler tarafından tanınması, Filistin halkının toprağından uzaklaştırılması, ulusal demokratik tüm hak ve özgürlüklerinden mahrum edilmesi anlamına geliyordu. Filistin halkı buna tahammül edemezdi. Etmedi de. O günden sonra, tarihsel direniş geleneğine bağlı olarak, mücadelesini daha ileri ve örgütlü bir düzeyde geliştirmeye çalıştı.

Mücadele süreci çeşitli evrelerden geçerek bugünlere geldi. Mücadelenin gelişmesi ile birlikte, Filistin halkı topraklarında büyük oranda uzaklaştırılarak, mülteci bir halk haline getirildi.

1982'de, İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi, özellikle de Filistin Hareketi için büyük bir darbe ve yenilgi oldu. O günden sonra, emperyalist güçler ve bölge gericileri, Filistin Hareketini parçalamak ve hareketi örgütsel merkezi otoriteden yoksun kılmak için her türlü planlar yaptı. FKÖ içinde en büyük etkinliğe ve güce sahip olan EL FETİH örgütündeki bölünme ve akabinde, Filistin güçleri arasında şiddetli silahlı çatışmaların olması, büyük kayıplara yol açtı ve halkın güvenini büyük ölçüde sarstı. FKÖ'nün ve genel planda Filistin Hareketinin etkinliğini bölge çapında ve dünya çapında kırdı. Bu gelişim, gericileri fazlasıyla sevindirmeye başladı. Gericiler, Filistin örgütlenmesinin dağılmakla karşı karşıya kalacağını ya da tümüyle bağımsız kişiliğini yitirecek bölge gericilerinin kolaylıkla hareket ettirebileceğini hesap ediyorlardı. Fakat belli bir dönem sonra, işler, çeşitli düzeylerde onların aleyhine döndü.

1988 yılının başlarında, işgal edilmiş topraklarda halk ayaklanması, gericilerin sevinçlerini kursaklarında bıraktı. O tarihten sonra, Filistin Hareketi yeni bir aşamaya geldi. Bu aşamada çocukların, kadınların ve yaşlıların taşlı-sopalı ayaklanmasının, geçmiş dönemlerdeki silahlı mücadelelerden daha etkin ve güçlü olduğu emperyalist gözlemciler tarafından bile kabul görmeye başladı. Bu gelişme, başta İsrail siyonistleri olmak üzere, tüm emperyalist güçleri ve arap gericilerini (ki, Filistin

hareketini hegemonya altına almak isteyenlerdir) ürkütmeye başladı. Filistin Hareketi için yeni yaklaşımlar oluşturuldu ve hareket yeni olanaklarla karşı karşıya kaldı.

Filistin'in işgal edilmiş topraklarında halkın ayaklanması devam ediyor. Bu ayaklanmanın, ciddi bir örgütlülüğe sahip olduğu, ortaya konulan motivlerden ve tayin edilen tarihlerde, sistemli ve ortak eylemlerin geliştirilmesiyle belirginlik kazanmaktadır. Bu ayaklanmaya karşı siyonistler, bütün baskı ve yoketme işlemlerini gerçekleştirdikleri halde, bastıramıyorlar. Silahsız olan bu halk ayaklanmasının Siyonistleri ve bölge gericilerini korkutması, ulusal kurtuluşçular ve sosyalistler tarafından incelenmeye değer bir sorun olduğuna şüphe yoktur.

Filistin'in işgal edilmiş olan topraklarındaki ayaklanma, Onuncu ayını doldurmuş durumdadır. FKÖ'nün sekizinci ayın sonunda yaptığı açıklamalara göre, bu ayaklanmada: 1600 kadın çocuk düşürmüş. 354 kişi katledilmiş. 12 500 kişi yaralanmış. Bunlardan 5000'i ömürboyu sakatlığa mahkum olmuş durumda.. O açıklamanın yapıldığı günden sonra da ayaklanma devam etti. Buna karşılık siyonist saldırılar durmadı, tersine daha da şiddetlendi. Birçok insan katledildi ve sakat bırakıldı.

Temmuz ayının sonunda, Ürdün'ün, Batı Şeria Bakanlığını ve Alt Meclisi (ki, bu meclisin yarısı Batı Şerialılardan oluşmaktadır) feshetmesi, Filistin sorununu yeni bir noktaya getirdi. Filistin Hareketinin önderliğini yeni kararlarla karşı karşıya bıraktı.

Ürdün'ün bu kararı, FKÖ'nün Filistin halkının tek yasal temsilcisi olduğu yönünde güçlendirici bir fonksiyon oynadı. Bu olumlu bir fonksiyondu. Bir yandan da, FKÖ'yü zor durumda bıraktı. Batı Şeria'da iktidar boşluğunun doldurulması için FKÖ'nün hazır olmaması, oradaki giderleri karşılamak için sistemli bir bütçeye sahip olmaması büyük bir olumsuzluktu. Bunun yanında, FKÖ önderliğinin stratejik olarak, Ürdün ile Federatif bir yapılanmaya zorlanması gibi bir durumda belirlenmesini getirdi.

Ürdün'ün bu kararı, FKÖ ve iç ayaklanmanın yerel yöneticilerini bağımsız Filistin devletinin ilanına teşvik etti. Bununla ilgili olarak, Filistin Hareketi önderliği içinde bir görüş birliği olmamasına rağmen, küçük bir kesimi hariç, tüm Filistinlilerin bu konuda bir görüş birliğine geldikleri yapılan açıklamalar arasındadır. Bunun içinde, FKÖ, önümüzdeki günlerde Filistin Ulusal Kon-

seyi nin (ki, Filistin ulusal meclisi niteliğindedir. En yetkili karar organıdır) toplanarak, sürgünde bir devrim hükümeti sorunu ve bağımsız devletin kurulması sorununu tartışıp kararlaştırılacağı açıklandı. Bunun için de, FKÖ lideri bir heyetle birlikte yoğun bir diplomatik mekik içine girdi. Bu konuda Arap Ulusal Birliği'nin büyük çoğunluğunun desteğini aldığı görülmekte. Suriye'nin bundan rahatsız olduğu görülmekte. Suriye'ye yakın ve onların yönlendirdiği Filistin örgütlerinin tutumlarında da bu açığa çıkmaktadır. Ama, daha resmi tavrını da dünyaya ilan etmiş değil.

Bu gelişmeye, İsrail siyonistlerinin tepkisi büyük oldu. Filistin önderliğini bu karardan vazgeçirtmek için, halk üzerinde saldırılarını daha şiddetlendirip, yeni biçimlerle sürdürmeye başladılar. İzak Şamir, işgal ettikleri toprakları ilhak etmeyi düşünebileceklerini dile getirdi. Ama dünya kamuoyunun tepkileri karşısında, ilhaka girişmeyeceklerini açıklamak zorunda kalmışlardır.

Ülkemizin Güney parçasında soykırımın devam ettiği koşullarda, dost ve ezilen halklardan biri olan Filistin halkı için ortaya çıkan bu gelişmelerin olumlu gelişmeler, endirekte olsa halkımızın ulusal kurtuluş hareketinin lehinde olduğunda şüphe yoktur. Ama şu bir

gerçektir ki, halkımızın soy kırım eyleminde, Filistin Önderliği ve örgütleri açık bir dostane tutum belirlemediler. Sömürgeci Irak rejiminin soy kırım eylemini durdurması için, ellerindeki olanakları kullanmadılar. Açık politikalar belirlemediler. Tersine, bir halkı yoketmekte olan bu kirli ve sömürgeci rejimin büyük desteğini kazanmak için çaba gösterdiler: Bu yöndeki gelişmelerin açıkça olduğu da dünya basınında ve televizyonlarında her yanıla yansımaktadır. Bu durum, Filistin ulusal kurtuluş hareketi için büyük bir zaafi oluşturmaktadır. Bu zaafın, Filistin hareketinin kendisine de zarar verdiğini ve vereceğini önderliğin çok iyi bilmesi gerekir. Nasıl ki, İran ve Irak arasındaki haksız savaşın, bir yanda halkları yokederken, diğer yandan Kürt halkının kurtuluşunu getirmeyeceği gerçeği bizim tarafımızdan kavranılarak, hareket çizgimizi tayin etmişsek, Filistin önderliğinin de bunu gözönüne alması gerekir.

Başından da belirttiğimiz gibi, Filistin halkının mücadelesi eskidir. Çeşitli evrelerden geçerek bugünlere geldi. Biz, Filistin Devrimci Komünist Partisi Yayın organı olan Mukavemet El-Şaabiye'de, iki dünya savaşı arasında Filistin Halk Ayaklanmaları ile ilgili yazılmış bir yazıyı çevirerek yayınlamayı, yararlı gördük.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASI FİLİSTİN'DE HALK AYAKLANMALARI

Çeviren: K. Hemit

Sömürgeci İngilizlerin, Filistin'de «Yahudiler için ulusal bir yurt» oluşturmayı taahhüt ettikleri Balforu Deklarasyonu ile yüklü olarak Filistin topraklarına ayak basmasıyla birlikte, sömürgeciliğe ve sömürgeci-siyonist plana karşı Filistin direnişi başladı ve bu direniş hala sürmektedir.

İlk yıllarda Filistin ulusal hareketi, Arap-Doğu'daki ve özellikle Doğal Suriye'deki (1) Arap ulusal hareketine kendiliğindenci bir biçimde bağlıydı. Ne var ki, Filistin halkını ulusal bağımsızlıktan yoksun hale dönüştüren ve Filistin'in Araplığını ve halkının ulusal kimliğini tehdit eden ikili düşmana karşı koyma amacıyla söz konusu hareketten ayrılmakta gecikmedi.

Filistin ulusal mücadelesi değişik biçimler aldı: Bunlar ilk başlarda milliyetçi ve Doğal Suriye'nin geleceğini tartışan kongrelerdi. (Örg. 1919 Şam Kongresi). Daha sonraki yıllarda, Filistin'nin bağımsızlığını ve Araplığını onaylayan Filistin ulusal kongreleri toplandı. Aynı şekilde, İngiliz sömürge politikasına karşı protesto muhtıraları örgütlendi, gösteriler ve işgaller birbirini izledi ve kanlı çatışmalar oldu. Söz konusu mücadele biçimleri, halkı, 1948 felaketine kadar sürecek olan bir di-

zi ayaklanma için harekete geçirdi ve bu durum, 1965 de çağdaş ulusal devrimin ortaya çıkmasına, 1967 de tüm Filistin topraklarının siyonistlerce işgaline, hatta yetmiş yıllık mücadele geleneğini teslim alan şu andaki halk ayaklanmasına kadar süreklilik gösterdi.

Halkımızın ayaklanmalarına ve sonraki ulusal patlamalarına yönelik bu hassas yaklaşım, dönüm noktalarından yola çıkarak Filistin ulusal mücadelesinin gelişimini aydınlatmayı, bu gelişimin başlıca özelliklerini göstermeyi ve böylece, sürmekte olan halk ayaklanmasının yerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Başka Filistin halk ayaklanmaları ve ihtilalleri:

KUDÜS'TE KADINLAR TARAFINDAN YAPILAN GÖSTERİ (1918): Balfour Deklarasyonu'na ve İngiliz sömürgeciliğine karşı düzenlenen ilk protesto gösterisidir. Gösteri, halkımızı ve onun ulusal davasını tehdit eden tehlikelere dikkat çekti. İngiliz İşgal Kuvvetleri, gösteriyi bastırmakta gecikmedi.

1920 AYAKLANMASI: Bu ayaklanma, Balfour Deklarasyonu ve Sykes-Picot Anlaşması ile noktalanın Paris Konferansı'na tepki olarak ortaya çıkan ve tüm bölgeye ve özellikle Irak ve Doğal Suriye'ye yayılan genel ayaklanmanın bir parçası olarak başgösterdi. 1920 Ayaklanması, 1919 Şam Konferansı'nın aldığı-sömürgeciliğe ve onun bölücü, saldırgan planlarına karşı her yöntemle ve özellikle silahlı mücadele yöntemiyle direnilmesi çağrısını da içeren-kararların, bir anlamda hayata geçirilmesi idi. İlk önce Peygamber Hz. Musa'nın Hacc'ı sırasında Kudüs'te çatışmalar patlak verdi. Ardından Filistin'in her tarafından gelen ve Kudüs'e yığılan Filistinlilerle, şehir merkezinde kıskırtıcı yürüyüşler yapan MUSTAVTİN (2) siyonistler arasından kanlı çatışmalar meydana geldi. Gösteri ve çatışmalar daha sonra Filistin'in diğer şehirlerine (Nablus, Yafa, Hayfa, Khalil) yayıldı ve tam bir hafta sürdü. Çatışmalar sırasında siyonist çeteler ve İngiliz İşgal Kuvvetlerince şehit edilen Filistinliler ve öldürülen MUSTAVTİN Yahudiler oldu.

1921 MART AYAKLANMASI: Zamanın İngiliz Sömürgeci Bakanı Churcil'in Siyonist yerleşim merkezlerini ziyaret ederek Britanya'nın Filistin'de bir «Yahudi Ulusal Vatani» oluşturulması fikrini desteklediğini ilan etmesine, sömürgeci planlara karşı çıkan halkın direnişini kuşatma altına almak amacıyla bölgeyi resmen ziyaret etmesine ve özellikle Kahire Konferansı'nı toplayarak, Balfour Deklarasyonu'na destek vermesine tepki olarak halk, 1921 Martında bir kez daha ayaklandı. Churcil'in, Irak'da Kral Faysal yönetiminde, Doğu Şeria'da ise Amr Abdullah yönetiminde iki ayrı devlet kurdurması ve ayrıca yine Churcil'in Filistin'de Arap ve Yahudilerden oluşan ayrı bir Yasama Meclisi kurulmasına karar vermesi ayaklanmanın diğer nedenleri arasındaydı.

Hayfa'da bulunan Filistin Kongresi Yürütme Komitesi, Churcil'e, «Yahudi Vatani» fikrinin ilgası, dışardan Yahudi göçünün ve onlara toprak satışının durdurulması, bir Filistin Hükümeti'nin kurulması ve Filistin'in Arap çevresinden koparılmasında taleplerini içeren bir nota verdi.

Çatışmalar, havanın gergin olduğu Yafa'da başladı. Çatışmaların ilk belirtileri, 1 Mayıs'ı kutlamak amacıyla Tel-Aviv'de gösteri yapan Hustedrut işçileri ile yeni kurulmuş olan ve yahudileri de kapsayan Filistin Komünist Partisi'ne bağlı işçiler arasında kendini gösterdi. Yafa halkı gösteri yapan Yahudi işçilerin üzerine saldırdı ve ardından olaylar Kudüs, Hayfa, El-Celil ve bazı Filistin köylerine yayıldı. Çarpışmalar sırasında 47 Yahudi ve 48 Filistinli yaşamını yitirdi ve onlarca kişi yaralandı. Başkaldırı, Britanya polisi tarafından vahşice bastırıldı.

1922 AYAKLANMASI: Britanya polisi ile çatışmalar Hayfa'da başladı ve daha sonra Filistin'in diğer bölgelerine yayıldı. Olaylar sırasında Filistinli Arap işçiler, Siyonist çeteler için ülkeye kaçak olarak sokulmuş bir silah deposunu (300 tabanca ve mermiler) ortaya çıkardılar. Çatışmalar uğursuz Balfour Deklarasyonu'nu

gerçekleştirme doğrultusunda hareket eden Britanya Manda Yönetimi'nin kamu arazilerini yerleşim bölgeleri kurmaları için MUSTAVTİN Yahudilere bağışlama kararı vermesi üzerine iyice alevlendi.

1924 ÇATIŞMALARI: Filistinli köylüler, Afulleh yakınlarındaki bir siyonist yerleşim merkezine saldırdı ve ardından Filistin'in kırsal bölgelerinde çatışmalar patlak verdi. Bu arada şehirler, gösterilere ve grevlere sahne oldu. Sözkonusu başkaldırı dalgası sömürgeci-siyonist saldırının ve Yahudi göçünün yarattığı tehlikenin giderek daha çok farkına varıldığını gösterir.

1925-1928 DÖNEMİ: Göçmen Yahudiler arasında Siyonist planları yürütenlerin İbrani iş yasası oluşturulması ve daha çok düşük ücretle Arap işçilerin çalıştırılmasının doğal bir sonucu olarak işsizliğin yayılması nedeniyle Yahudi göçünün zayıflaması ve özellikle 1927 de «karşı güç» olgusunun ortaya çıkmasıyla birlikte, bu dönemde, devrimci yükseliş zayıfladı. Bu yıllarda özellikle şehirlerde başgösteren ayaklanmalar, 1925 de Filistin'i ziyaret eden Balfour'u protesto eder ve Büyük Suriye Devrimi (3) ile dayanışma gösterir nitelikteydi.

BURAK AYAKLANMASI 1929: Burak ayaklanması, o güne kadar Filistin topraklarının tanık olduğu en geniş ve en şiddetli ayaklanmaydı. Bir dizi etkenin sonucu olarak ortaya çıkan bu ayaklanma sırasında, halkın birikmiş, yığılmış öfkesi, Britanya İşgal Kuvvetleri ve MUSTAVTİN Yahudilere karşı kanlı çatışmalar biçiminde patlak verdi.

Bu ayaklanmaya yol açan nedenler şu şekilde özetlenebilir:

1- Yahudi göçünün artması: Manda yönetiminin göz yummasıyla ülkeye gizlice sokulan binlerce göçmene ek olarak ülkeye resmi olarak gelen göçmen sayısı 1928 de 100 bine ulaştı.

2- Filistin topraklarının talan edilmesinin yaygınlaşması: o dönemde Siyonist göçmenler Filistin'deki ekilebilir toprakların 1/6 ini kontrol altında tutuyorlardı. Bu, yaklaşık 6,5 milyon dönüm olan ekilebilir toprakların 1 milyon dönümü demektir.

3- Yaklaşık 87 bin köylü ailenin üzerinde yaşadıkları topraklardan sürülmesi. Bu topraklar, çoğunluğu Lübnanlı veya Suriyeli- toprak ağalarına aitti. Kamu arazileri üzerinde ise MUSTAVTİN Yahudilerin tasarruf hakkı vardı.

4- Karşı göçün durdurulması ve dışardan Yahudi göçünün teşvik edilmesi amacıyla, Siyonist kuruluşlarda «Yahudileştirme» operasyonlarının artması. Bu operasyonlar yüzlerce Filistinli işçinin çalıştıkları yerlerden atılmasına neden oldu.

5- Britanya'nın, toprakların Filistinlilerden alınıp göçmenlere verilmesini kolaylaştırmak için, özellikle toprak mülkiyetiyle ilgili yeni yasalar çıkarması.

6- Filistin'de dış ticaretin büyük bir bölümünün siyonist Yahudilerin tekeline geçmesi: Bu durum, Arap tüccarların tepkisine yol açtı.

7- Manda Yönetimi'nin ulusal sanayiye karşı savaş açması ve siyonistlere ait sanayi kuruluşlarına kolaylıklar ve ayrıcalıklar sağlaması.

8- Öğrenim, sosyal hizmetler ve diğer bazı alanlarda Arap halka karşı açık biçimde ayrımcılık uygulanması.

9- Siyonistlerin Britanya'nın gözetiminde ve devlet içinde devlet olarak, 1928 de «Yahudi Ajansı» nı kurmaları: Bu örgüt, göç, toprak talanı ve yerleşim merkezleri kurma işlerini örgütleyip hızlandırdı ve giderek eylemlerini Filistin toprakları üzerinde «Yahudi Ulusal Vatanı» nı kurma düzeyinde yükseltti.

10- Ağlama Duvarı Muhafızları Cemiyeti adı altında siyonist çetelerin kurulması ve bu çetelerin sömürgecilerin bilgi ve görgüsü altında askeri eğitim yapmaları. Faşist-Siyonist gurupların Cabutsky liderliğinde, Kudüs merkezinde ve Mescid El-Aksa yakınlarında kışkırtıcı yürüyüşler düzenlemesi, çatışmaları başlatan kıvılcım oldu.

11- Ayrıca, Ülkenin 1928 de deprem, salgın hastalık ve çekirge istilasına uğraması, durumu Filistinliler için daha da umutsuz hale getirdi.

İbranilerin Gufran Bayramı'ndan sonra ortak karıştı. Siyonistler Kudüs'te Ağlama Duvarı önünde, Mescid El-Aksa'nın avlusuna karşı sandalyeler yığarak barikatlar kurduktan sonra kışkırtıcı yürüyüşler düzenlediler ve gövde gösterisi yaptılar. Ertesi gün (mevlid Kandilinde), Araplar, Filistin'in her yerinden gelip karşı yığınak yaparak cevap verdiler. Hava gergindi ve ilk çatışma, Kudüs'ün mahallelerinden birinde bireysel bir biçimde patlak verdi. Çatışmalar daha sonra Kudüs'ün diğer semtlerine, El-Celil, Yafa, Hayfa ve neredeyse bütün şehir ve köylere yayıldı. Çatışmalar sırasında, Araplar 116 ölü ve 232 yaralı, Yahudiler ise 123 ölü ve 339 yaralı verdiler. Araplar, kendilerine ateşli silahlarla karşı koyan Yahudilere saldırırken kazmalar, demir çubuklar, bıçaklar ve az sayıda eski silah kullandılar. Britanya Kuvvetleri halk ayaklanmasını tanklar, uçaklar ve makineli tüfekler kullanarak bastırdı. Ufukta beliren daha ileri mücadele atılımlarını ezmek amacıyla, Manda Yönetimi, kuvvetlerini, çevre sömürgelerden getirdiği 5 bin asker, 120 uçak ve tanklarla takviye etti.

1930 da YAYINLANAN BEYAZ BELGE: Britanya sultasının, halka karşı yoğun baskı uygulamasının ve özellikle geleneksel liderliği etkisi altına alan «kandırma» politikasının sonucu olarak «Burak Fırtınası» nı sakin bir dönem izledi. Britanya ayaklanmayı şiddetle bastırdıktan sonra gerçekleri araştırmak üzere Filistin'e komiteler gönderdi. Bu komitelerin (Shu Komitesi ve Simpson Komitesi) tavsiyesi üzerine, yüzlerce kavramlar içeren, göç ve toprak talanının sınırlandırılması ve belirli bir derecede Filistin'e özerklik verilmesini

öngören ve Beyaz Belge adıyla tarihe geçen karar yayınlandı. Yeni Beyaz Belge, 1921 Ayaklanmasının ardından Churchil tarafından ilan edilen ve sınırsız vaatlerle Filistin halkını kandırmayı amaçlayan ve yayınlanmasının ardından zaman içinde pratik uygulamalarla ve Siyonist harekete verilen vaatlerle aşındırılan bir önceki Beyaz Belge'den pek farklı değildi.

1933 AYAKLANMASI: Britanya'nın Beyaz Belge'de taahhüt ettiği sözleri bozması ve özellikle Avrupa'da Faşizmin tırmanışa geçmesiyle birlikte göç dalgalarının artması, Filistin'de yeni bir öfke dalgasını mayalandırmaya başladı. Britanya kuvvetleri, Lübnanlı toprak ağaları olan sahipleri tarafından 1929 da Siyonistlere satılmış olan Murc Bin Amır ovasından (41 bin dönümden fazla ekilebilir ve üstelik verimli toprak), Arap köylü ve çiftçileri (yaklaşık 1500 aile) sürünce olaylar patlak verdi. Şehirlerde işçi grevleri ve gösteriler düzenlendi, ancak çatışmalar daha çok kırsal bölgelerde yoğunlaştı. Britanya, halk hareketini şehirlerde de kırsal bölgelerde de kanlı bir şekilde bastırdı.

İZZEDİN KISAM'ın SİLAHLI HAREKETİ 1935: Bu hareket, Filistin ulusal mücadelesi sürecinde niteliksel bir dönüşüm gerçekleştirdi.

Şöyle ki:

1- Topraklarından uzaklaştırılmış olan veya uzaklaştırılma tehdidi altında yaşayan Filistinli yoksul köylülerin bu mücadele içindeki rolü arttı.

2- İşçi sınıfı, 1930-1935 yılları arasında yaklaşık 4 bin Filistinli işçinin katıldığı 50 dolaylarında grev örgütleyerek varlığını hissettirmeye başladı.

3- Sanayi ve ticaret burjuvazisi dinsel değil ama ulusal platformda partiler oluşturarak ulusal mücadele içindeki yerini belirginleştirdi. Diğer tarafta feodal ve Filistinli geleneksel liderler, Hacı Emin Hüseyini ve Nişabi ailesi tarafından kurulmuş olan Arap Partisi'nin önderliği altında etkinlik gösterdiler. Feodal liderler, Siyonist Yahudilerle olan çekişmeyi, sömürgecilerle olan çekişmenin önüne çıkarıp Britanya'dan yana ve dolaylı olarak da, Filistin'deki çatışmaları «mezhep çatışması» ve bu çatışmadaki kendi rolünü de «hakem rolü» olarak dünya kamuoyuna yansıtan Britanya hilesinden yana çark edince, sözkousu burjuva partiler (özellikle Bağımsızlık Partisi ve Kısım Hareketi) kinlerini halkımızın esas düşmanı olarak gördükleri sömürgecilik üzerine yoğunlaştırdılar.

4- Kısım Hareketi, 1933 Ayaklanması sırasında köylülerin sömürge kuvvetlerine ve MUSTAVTİN Siyonistlere karşı yürüttüğü silahlı saldırıların kristalize olmuş bir biçimi olarak ortaya çıktı. Bu dönemde, Abu Celdeh ve Armit birlikleri gibi birbirinden bağımsız gerilla birlikleri sahneye çıktı.

5- Yine bu hareket, ancak silahlı ve genel bir devrimle çözülebilecek olan, Filistin toprakları üzerinde süregelen çatışmanın gereklerine cevap verir nitelikteydi.

Britanya sultası, Kısam Hareketini, daha hazırlıklarını tamamlayamadan, Cenin kenti yakınlarında Telal Yabid'de ezdi. Ne var ki, bu hareket halkı devrimci ruhla doldurarak ülkeyi 1936 Büyük Devrimi dönemine soktu.

1936 GREVİ ve BÜYÜK FİLİSTİN DEVRİMİ: Filistin, gösteriler, çatışmalar ve devrimci yükselişle beraber altı ay sürecek olan bir genel grev yaşadı. Sözkonusu genel grev, halkı 1939 yılına kadar sürecek olan Büyük Filistin Devrimi'ne hazırladı.

Genel grev, 9 Nisan günü, Siyonistlerin iki Arap işçiyi Yafa'da yakarak öldürmeleri üzerine başladı. Var olan gergin hava nedeniyle, kısa sürede grev dalgası, kanlı çatışmalar eşliğinde, Filistin'nin bütün köy ve kentlerini kapsayacak biçimde genişledi.

Genel grev sırasında, Filistin'nin kent ve köylerinin çoğunda bir dizi halk kongresi toplandı. Bu kongrelerde, halkın ulusal hedeflere bağlı olduğu ve çeşitli kent ve köylerde toplanan kongreler temelinde Yaygın Ulusal Komitelerin kurulduğu ilan edildi. Çalışan halk sınıfları ve ulusal burjuvazi, geleneksel liderlik ile denge oluşturarak Filistin Ulusal Mücadelesi Liderliği'nde yer aldı. Bu, daha sonra geleneksel liderliği ve milliyetçi burjuva partilerini kapsayan Yüksek Arap Komitesi'nin kurulmasını sağladı.

Ve ozanlar halkın coşkularını alevlendirdiler. İşte Abu Selma'nın dizeleri:

" Yürü! doğru yolda; atalarının izlerine tutunarak
İnsanın özgürlüğü kanla satın alınır; sözle değil..."

Ulusal Komiteler Kongresi, sivil itaatsizlik hareketinin bir ifadesi olarak, vergi ödemeyi red etme çağrısında bulundu.

Filistin'deki devrimci hareket, Mısır ve Suriye'deki halk hareketlerine eşlik etti. Bu iki ülkedeki halk ayaklanmaları, 1936 da bağımsızlık anlaşmalarının imzalanması ile sonuçlandı.

Grevler, gösteriler ve çatışmalar, Filistin'li, halkın yüzlerce gerilla eylemi ve saldırısı düzenlediği büyük bir devrime soktu. Bu dönemde yüzlerce telefon ve elektrik teli kesildi, köprüler ve demiryolları onlarca defa havaya uçurularak, demiryolu ulaşımı baltalandı. Britanya sömürgeciliğinin askerleri ve Siyonist çetelerle onlarca defa çatışmaya girildi. Bu çatışmalardan birkaçı geniş muharebe boyutlarında gerçekleşti. Devrim hem geleneksel liderliği hem de Britanya ve onun Siyonist bağlaşıklarını şaşkına çevirdi. Ne var ki, geleneksel liderlik devrim dalgasının ardından tırmanışa geçti ve Yüksek Arap Komitesi aracılığı ile liderliğini sürdürdü.

Ayaklanmalar kırsal bölgelere de yayıldı ve çeşitli Filistin köylerinde yoksul köylülerin yönettiği silahlı birlikler kuruldu.

Manda Yönetimi Filistin'nin tamamında sıkıyönetim ilan etti. Devrim, 25 bin kişiye ulaşan ordu, polis ve sınır koruyucusunun ve ek olarak makineli tüfeklerle donatılmış 5 bin dolayında MUSTAVTİN Siyonist saldırısı ile karşı karşıya kaldı.

Ayaklanma sırasında sömürgeciler halkımıza karşı uçaklar, tanklar, ağır toplar ve makineli tüfekler kullandı.

Siyonist çetelerden de destek alan Britanya baskı aygıtları, 3 binden fazla şehit verilmesine, halkımıza karşı tam bir erzak embargosu uygulanmasına, olağanüstü hal yasalarına, kitle halinde tutuklamalara ve tüm vahşi uygulama biçimlerine rağmen, devrimi ezemedi. Gelecekte liderlik, işbirlikçi Arap rejimleri ve Britanya el birliği ile çalıştığı halde durmadı devrim...

1937 Temmuzunda, Britanya olup bitenleri incelemek üzere Filistin'e bir komite gönderdi. Sözkonusu komite Filistin'in taksim edilmesine karar verdi. Taksim şöyle gerçekleştirilecekti:

1- Arap Bölgesi: Britanya ile yapılacak anlaşmaya göre egemenlik biçimi belirlenmek üzere, Doğu Şeria'da Arap egemenliği.

2- Yahudi Bölgesi: Egemenlik biçimi yine Britanya ile yapılacak anlaşmaya bağlı olarak saptanacak ve Yahudilerin devlet kurabileceği bir bölge.

3- Yafa, Kudüs ve Nakab'ın bir bölümünü içeren üçüncü parça Britanya'nın denetimi altında kalacak.

Taksim kararıyla birlikte, devrim yeniden patladı ve ikinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1939 a kadar sürdü.

ÇEVİRENİN NOTLARI:

(1) Osmanlı İmparatorluğu döneminde Vilayet-i Şam olarak adlandırılan ve bugünkü Suriye, Lübnan, Irak, Filistin ve Ürdün'ü kapsayan bölge.

(2) «MUSTAVTİN» nin Türkçedeki sözlük karşılığı «göçmen»dir. Ne var ki, Arapçada, günlük konuşma ve yazı dilinde «göçmen» sözcüğü, «MUHACİR» sözcüğü ile karşılanmakta ve «MUSTAVTİN» sözcüğü, «dışarıdan Filistin'e göç ederek yerli Arap halkı yurdundan eden Siyonist veya Yahudi» anlamında kullanılmaktadır. (aynı sözcük Güney Afrika'daki beyazlar için de kullanılmaktadır). Yanlış bir anlamaya neden olması için sözcüğü olduğu gibi alıp kullandık.

(3) 1925 yazında Suriye'de patlak veren ve daha sonra Lübnan'a da yayılan, Fransız Manda Yönetimi döneminin en şiddetli ayaklanması. Genellikle Dürzilerin katıldığı bu ayaklanma sırasında, Suriye'nin yeniden birleştirilmesi (eski doğal sınırlarına kavuşması), Fransız birliklerinin geri çekilmesi ve bir iç yönetimin oluşturulması talep edildi.

«HAPİSHANE RAPORU MU» YOKSA KAFKA KARIŞIKLIĞI, DOĞRULARI ÇARPITMA BELGESİ Mİ?

İbrahim GÜÇLÜ

Birgün, Rızgari taraftarı bir gençle karşılaştığım da, bir «Hapishane Raporu» yayınladıklarını ve bana da gönderebileceğini söyledi. Bu talebini olumlu karşıladım ve adresimi verdim. Çünkü, o raporda, hapishane-deki bir takım gelişmeleri görebileceğimi, yazan arkadaşların bakış açılarını ve onlardaki değişimleri tespit edeceğim umudunu taşıyordum. Nihayet biraz gecikmeyle de olsa, o «rapor» elime geçti. Ben de, sorunu önemseydiğim için, bir yığın işlerimin arasında öncelikle onu incelemeye çalıştım.

Rapor, «Diyarbakır Hapishane Raporu -Cilt 1, rızgari» ismiyle basılmış. Kapakta yazıldığından hemen anlaşılacağı gibi, 2. baskısıymış. Okuduktan sonra, ikinci baskısının olup olmadığına şüpheye düştüm. Ama daha sonra, bu ilginç ve yapısına ilişkin tespitler yapacağım bu belgeyi, değişik duyguları tespit etmek için de olsa, merak saikiyle de olsa, insanların okumak isteyeceği gibi bir sonuca vararak; iki değil belki de daha fazla baskı yapması gereken bir belgedir sonucuna vardım. Bilinir ki, bir kişi ya da kurum, bazen yaptığı iyi şeylerle, çalışmalarla, bazen de yaptığı olumsuz işler ve çalışmalarla dikkat çeker, gazete manşetlerinin üst sıralarına tırmanır.

Yayın, Kürdistan Kurtuluş Örgütü, Basın/Yayın Merkezi yayınları No:1 olarak yayınlanmış. Bundan çıkan sonuç, bu belgenin sorumluluğunu bir örgüt üstleniyor. Yazanların kimler olduğu da, yazının uslubu, yaklaşımı ve yıllardır birlikte çalışmış olduğum arkadaşlar olmaları nedeniyle, benim tarafımdan bilinmektedir. Bundan dolayıda, bu yazıyı yazarken zorluk çekiyorum. Değerlendirmem de subjektivizme kaçmamıyım; istediğim nesnel sonuçlara varabilirmiyim/varamaz mıyım endişesini taşıyorum. Onun için de, bu yazıya cevap hazırlarken, olağanüstü ölçülerde bir çabayla, yazanlarla eskide varolan sorunlarımızı bir tarafa bırakarak değerlendirme yapmaya çalışıyorum.

Okuyucu takdir eder ki, raporu yazanları yakından tanımanında yararları büyüktür. En azından yazanların ruh halini, yapısal özelliklerini bilmiş olmak, önemli avantajlar sağlar. Değerlendirme de rahat sonuçlara varmayı yararlı diye düşünüyorum. Yine de, elbette-

ki yazılanlarla ilgili takdir devrimci kamuoyuna, özellikle de hapishanelerde yatan yurtsever kadrolara aittir.

«Hapishane Raporu»nu okuduktan sonra, birçok çarpıcı konuyla karşılaşmamak olanaksızdır. Bu çarpıcılık, olumsuz bir çarpıcılık. Bu anlamıyla da, her yurtsever tarafından ibretle okunacak bir belge olduğunu düşünüyorum. İnsan bu belgeyi okuduğu zaman, insani olan bir çok değer yargısının alınıp götürüldüğünü görecek. Zindanlarda işkence eden sömürgeci işkencecilerin iğrenç muamelelerini unutarak; devrimcilik, yurtseverlik adına birilerinin, yurtseverlere ne kadar hınçlı olduğunu, onlardan nefret duyduğunu, eline imkan geçerse, o insanların başlarına neler getireceğini, getirebileceğini üzümlerle tespit edecek. Bu anlamıyla, bu belge devrimci hareketin örgütlü ve örgütsüz tüm üyelerini ilgilendirmekte. Belge de, genel devrimci ve yurtsever harekete ilişkin değerlendirilmeye tabi esas noktaların yanında, tüm devrimci ve yurtsever örgütleri, tek tek kadroları ilgilendiren noktalar, değerlendirmeler var.

Bu yazım da, belgenin tümünü, bütün ayrıntılarıyla değerlendirme, eleştirme iddiasını taşıyorum. Bunun da bir kaç nedeni var. Birinci neden, olayların tümü ile ilgili değerlendirme yapabilmem için, gerekli bilgilere, yeterli verilere sahip değilim. Olayların geneli Diyarbakır hapishanesi'nde geçiyor. 12 Eylül dönemi sonrasında, bu zindan da kalma şerefine nail olamadım!. Yaşananlara direk şahit olamadım. Zindanda kalan yoldaşlarımızın ve diğer bazı yurtseverlerin anlattıkları, yazdıkları ile olaya vakıf oldum. Bunlara tümüyle dayanarak, sonuçlara varmam doğru olmayacağını düşünüyorum. Eksiklikler taşıyacağımı hemen tespit edebiliyorum. İkinci neden, değerlendirmeler değişik yurtsever örgütleri ve kadroları içine alıyor. Muhatap olan örgütlerin ve kadroların sorunu değerlendirmede daha zengin verilere sahip olduğu tartışmasızdır. Ve onların bu değerlendirmeler de taraf olmaları hakkıdır. Ayrıca, bu yönleriyle ilgili değerlendirmelere girmeyi kendimde hak görmezken, haksızlıklara da kayabileceğim endişesini taşıyorum. Bu anlamıyla, görevin onlara düştüğünü düşünüyorum. Belki onlar da, «ciddiye almıyoruz, onun içinde cevap vermeyi, belgeyi değerlendirmeyi yararlı görmüyoruz. İt ürür kervan yürür»

gerekçesiyle böyle bir işe koyulmayabilirler.. Bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Çünkü ortaya getirilen belge, devrimci demokrat ve yurtsever saflarda derin tahribatlar yaratacak özelliktedir. 12 Eylül öncesinden getirilen olumsuz eğilimlerin, değerlerin en uç olumsuz düzeylerini yansıttığı için, büyük tahribatlar yaratmaya adaydır. Bundan dolayı da olsa, yurtsever örgütlerin ve kadroların ciddiye alması gerekir diye altını çize çize belirtiyorum. Üçüncü neden: Belgenin tümünü cevaplandırmak, belgenin iki katı kapasitede bir yazıyı ortaya çıkarmaya adaydır. Bunun için de, ne zaman ve ne de enerji mi bu aşamada verecek durumdayım. Dördüncü neden, tek tek olayların değerlendirilmesine girmek, farkına varmadan, bu belgeyi kaleme alanların düzeyine düşmek, onların içine düştüğü kördöğüş ortamında kulaç atmak tehlikesini barındırmaktadır..

Bu belgeyi değerlendirirken, genel bir takım saptamalar yaparak, tartışmaya sunmayı gerekli gördüğüm gibi; belgede şahsıma, yakın yolarkadaşlarıma ve Ala Rızgari'ye ilişkin yapılmış bazı değerlendirmelere, daha doğrusu suçlamalara; bilgi çarpımlarına (çok zorlanarak söyleyeyim «yalanlara») işaret ederek, bazı sonuçlara varmak istiyorum.

Belgenin ilk sayfasında, «bunları birer birer anlattığımız nice bir kavgaya girdiğini bilesin diyedir dost» sözleri düşürülüyor. Gerçekten de oldukça güzel ve devrimci tarzda yorumlandığı zaman, bir halkın ve ezilen sınıfların ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerinin gelişmesine hizmet edebilir sözler. Tersisi durumda, ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine zarar verir.

Tarihsel materyalist anlayışa göre, her olgunun, her yaşam biçiminin, ulusal ve sosyal mücadelenin bir dönü vardır, bir de yarını olacaktır. Dün, bugün ve yarın birbirine organikçe bağlı, biribiri içinden gelişerek, boyutlanarak ortaya çıkan bir gerçekliktir. Bu anlamıyla, bugün dünle, yarın bugünle tanıma kavuşacaktır, anlam bulacaktır. Kürdistan'da devrimci harekette geçmişine bağlı olmak zorundadır. Hareketin bugünkü durumunu tanımlayabilmek, değişikliği ve gerekli dönüşümleri sağlayabilmek için, dünü iyi tanımlamak, kavramak gerekmektedir. Bu işte insan unsuru ile gerçekleştirmeye göre, devrimci hareket içindeki kadroların, bu anlamıyla duyarlı, kavrayışlı olmaları gerekir. Dünü iyi bilmeleri gerekir. Yarının devrimci kuşakları da, bugünkü kuşaklardan okuyarak, dinleyerek, dünü öğreneceklerdir. Bunun içinde, bugünkü kuşaklar istismarcı, gerçekleri çarpıtıcı ve yanlış bilgileri kafalara sokucu olmamalıdır.

«Hapishane Raporu»nu yazarlar da, yazılarının başına bu sözleri, hem de bu güzel ilkeleşmiş durumu almalarına rağmen, doğru, devrimci ve emekçilerin ahlak anlayışına uygun düşen bir yaklaşımla kullanmadıklarını tespit edebiliyorum. Belgenin yazarları, yazıyı kaleme alırken, objektif olmayı elden bırakarak, olmuş olayları da olduğundan farklı görerek, çarpıtarak, yazıyı başkalarına karşı kötü bir silah olarak kullanarak, kendi gerçek durumlarını gizlemek için kullandıklarını,

belgenin tüm satırlarını incelediğim zaman, gerçek durumları ile ilgili, zindanlardaki kadroların tespitlerini yakından bilince: ilkenin ne kadar olumsuz anlamda kullanıldığını hemen tespit edebiliyorum. Yazarlar, başkalarını mahkum etmek için yazıyı kaleme alırken, bu yazının kendilerine karşı dönecek bir silah olabileceğini de tespit edemeyecek kadar dargörüşlülüğe düşmüşler.

«Ben merkezci» mantık, en tehlikeli mantıktır.

Yazı başından sonuna kadar incelediğinde, insanın karşı karşıya kaldığı bir durum var: 12 Eylül sonrasının tarihi, bu yazıyı kaleme alanların ve bağlı buldukları siyasi yapılanmanın eliyle ve yaptıklarıyla yazılmıştır. Kitap öyle bir intiba yaratıyor ki, Diyarbakır hapishanesindeki tutukluların büyük bir niceliksel sayısı, Rızgari'ye bağlı olan unsurlardır. İş burada durmuyor. Hapishanede direnenler, en olumlu işler yapanlarda onlardır. Onların dışındakilerin de bazı tek tek kadroların direnişi var. Tüm yurtsever örgütler ve kadrolar ise, uzlaşan, direnmeyenlerdir: Kürdistan ulusal ve sosyal kurtuluş hareketini «pazarlamak için», sıraya girenlerdir.

yapılan bu saptamaların büyük bir haksızlık taşıdığına şüphe yok. Sayı vermiyorum, ya da veremiyorum. Fakat bilinen bir gerçek var, Diyarbakır hapishanesi'nde nicelik olarak en küçük kesimi Rızgari oluşturuyordu. Bu doğaldı da. Çünkü biliniyor ki, 12 Eylül öncesinde, Kürdistan'daki yurtsever örgütler içinde en az niceliğe sahip olan örgüttü. Yargılanmalar da, Ala Rızgari ile onlar hakkında müşterek olarak yazılan iddianame de, Rızgari taraftarı olarak saptananların; sayısal olarak çok azını teşkil ettiğini de hemen görebiliyorsun. Durum böyle olunca, Kürdistanlı diğer yurtsever örgütlerin hapishane de daha fazla bir sayısal güce sahip oldukları kesinlikle ortaya çıkıyor. Bunun yanında, her örgütte dökülenler, direnemeyenler oldu. Teslim olanların da olduğu bir gerçek. Bu direnmeyenlerin, dökülenlerin ve teslim olanların istatistiği elimizde olmadığı için, hangi örgütün payına ne kadar düştüğü konusundan kesin bir şey söyleyemeyeceğim. Ama şunu kesinlikle tespit edebiliyorum: Direnmek kadar, direnmemek de Diyarbakır hapishanesinde ve tüm hapishanelere özgü bir olgu; bir olgunun iki yönüdür. Bu olgu aynı zamanda, örgütler içinde geçerlidir. Her örgütte de direnenler ve direnmeyenler, gerçeğin iki yönünü oluşturuyorlardı. Hatta direnenler içinde bile farklı kategorilerin: çok, az, yumuşak ve sert direnenler kategorisinin var olduğuda bir gerçek. Direnmeyenler arasında da, farklı kategoriler var. Direnmeyenleri teslimiyet çizgisine götürmeyenlerin olması, istenilen sertlik ve tonda direnmeme gibi kategoriler.

Hapishaneden çok eski tarihlerden gelen, birçok yurtseverin görüşlerine de dayanan ve bugünde deği-

şmeyen yargı: Bu raporu yazan arkadaşların, konumlarına yaraşır (ki, bir hareketin yöneticisidirler) tutum takınmayı bırakalım bir tarafa, çoğu noktalarda uzlaşmalar gösterdikleridir. Yerine gelince üzerinde tekrarda duracağım gibi, Ala Rızgari'yi kendileriyle birlikte ortak savunma hazırlamadığından dolayı suçlayan bu arkadaşlar, kendilerinin ortak bir savunmayı yapmalarını bir tarafa bırakalım, kendi başlarına bile doğru dürüst bir savunma yapamamışlardır, mahkemede söyledikleri birkaç paragrafta işi geçiştirmişlerdir. Bunun için, haklı da olan birçok gerekçeyi, örneğin savunmayı yazmaya müsaade edilmediği, mahkemeyi giderken kontrol edildiklerini, denetimde okey almayan savunmaların mahkemeye gidilirken elkonulduğunu ileri sürerler. Ama, aynı dava da yargılanan ve aynı zorluklarla karşı karşıya olan, Ala Rızgari ve ASKDER'den dolayı suçlanan bir gurup genç insan, savunma metnini kilotlarına gizleyerek götürme pratiğini gerçekleştirmişlerdir.

Mahkemeler de ve hapisanede kendilerinden başka kimsenin diremediği «ben merkezci» hastalığına tutulan arkadaşların başını çeken unsur, «çarşambanın gelişi perşembe'den belli olur» misali, hakkında (hakımızda) aylar öncesinden gıyabi tutuklama kararı olmasına rağmen, evini bile değiştirme gereğini görmediği gibi kendi evinde, polislerin, kendisini alıp götürmesini bekleyen biri olarak, ne kadar direnebileceğini de göstermiştir, diye düşünüyorum..

«Ben merkezlik» sadece, direnip direnmeme noktasında ortaya çıkmıyor. Hapishaneyi yansıtan yazıları ve çalışmalarını küçümseme tavrına girerek, sadece Ş.Kaya'nın «Diyarbakır'da İşkence» adlı kitabı ile, Hüseyin Yıldırım'ın yazdığı «Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi ve Diyarbakır Zindanı» adlı yazısı ciddiye alınıyor. Bir de kendi raporları.H.Yıldırım'ın da yazdıkları kendi yazdıkları olmayınca ve hepside yalan yanlış olunca,geriye diğer iki yazı kalıyor. Ş.Kaya'nın kitabı da tek boyutlu bir kitap.Geriye çok boyutlu ve kapsamlı olarak «Hapishane Raporu» kalıyor.

Bu noktada iki noktaya işaret etmek gerekir.

Biz, Ş. Kaya'nın yazdığı kitaba karşı, Yekitiya Sosyalist'in 10.sayısında kısa ve özlü bir eleştiri yapmıştık. Arkadaş için teslim edilmesi gereken noktaları teslim ederek şöyle diyorduk:

«Ş.Kaya, sömürge mahkemelerinde direnen, direnmiş ve yıllardır mücadele içinde olan ,emektar aydın bir arkadaşdır. Bu arkadaş, 12 Eylül sömürgeci, faşist askeri cuntası döneminde de mahkemelerde,müvekilleri adına direndi. Bir avukat olarak, çoğu yurtsever ve devrimciden (örgütlü) daha fazla fonksiyonlar icra etti. Hapishane ve mahkemede de kendi payına düşeni aldı: tutuklandı, yargılandı.

«Serbest bırakıldıktan sonra,Diyarbakır hapishane ve mahkemelerindeki uygulamaları anlatan bir kitap yazdı. Bu çalışma olumlu,desteklenir,desteklediğimiz bir çalışmadır.Ama kitabında,objektif anlatmadığı ve

çok eksik bıraktığı noktaların olduğunu, kendisinde teslim ettiği bir durum olsa gerekir. Tutukevinde kalan, "Rızgari _ Ala Rızgari Davası" nda yargılanan çok insanın tespitine göre: aktarılması gereken bir çok konu, yön, kitapta aktarılmamıştır.Örneğin,bu davada savunma yapan, direnen,hücrede aylarca kalan arkadaşlardan bahsetme gereğini bile duymamıştır. Sebep onların kendi ideolojik-Politik hattı'nı benimseyen insanlar olmamasıdır.Elbette ki , o günleri yaşayanlar,söylenmesi gerekenleri mutlaka söyleyeceklerdir. (Ne yazık ki,bu sorumluluğu omuzlarında taşıyanlar bu görevlerini yerine getirmedi. Bu büyük bir eksiklik olduğu gibi, yeni yeni ucubelerin ve yanlışların hortlatılmasına kaynaklık ettikleri içinde, büyük bir yanlıştır. İ. G)

« Ş. Kaya bu tutumunu yurt dışına çıktıktan sonra da, daha olumsuz çizgide sürdürdü.Yurt dışında yaptığı açıklamalarda sadece Rızgari Davası' diye kamuoyunu oluşturmaya çalıştı.Yargılanan Ala Rızgari'cileri lanse etmeme olacak ki, objektiflikten tümünden uzaklaşarak, inkarcı bir tutum içine girmiştir.

« Oysa,Rızgari- Ala rızgari Davası'nda yargılanan çok az saydaki insanın Rızgari örgütünden olduğu iddiasıyla yargılandığını Ş. Kaya'da çok iyi bilmektedir. Buna rağmen, böyle bir yöntemi seçmesi ve sapmalar içine girmesi, kendi kişiliği açısından hiçte güven verici bir durum olmadı, olmayacak.Gurupçuluğun, inkarcılığın bu kadar gözleri karartacağını gördükçe, korkmamak elden değil (!) .

« Sömürgecilerin Kürt Ulusunu inkar politikasına karşı gösterdiğimiz tepki kadar olmazsa da : büyük bir tepki gösterdiğimiz ,göstereceğimiz bilinmelidir.

« Biliyoruz , bilimsel düşünmek ve davranmak zordur. Ondan zor olan:objektif olmaktır, inkarcı olmaktır.»

Bu görüşlerimiz bu günde fazlasıyla doğruluğunu koruyor. Daha sonra yazılan raporun sapmalarını o günde aramak gerekir. Ama şüde bir gerçektir. «Geleni deni aratıyor» misali , yazılan " Hapishane raporu " Ş. Kaya'nın kitabını fazlasıyla aratıyor. Böyle olduğunu ,raporun yazarları, « tek boyutluydu » diyerekte gösteriyorlar. Ş. Kaya'nın kitabı daha seviyeli, yurtsever devrimci harekete birşeyler kazandıran , daha sorumlu yaklaşımlar yaratan bir kitap . Yazanları yakından tanımadandan dolayı, ortaya çıkan bu sonucu normal ve doğrudan görüyorum. Ş. Kaya sorunlara ve halkına karşı daha sorumlu, politikayı asgari düzeydede olsa kimin için yaptığını bilen bir unsur. Rapor'un yazar (lar)ı ise, alabildiğine sorumsuz ,halklada fazla alıp vereceği olmayan, sorunları kendi hayal dünyası içinde pişirip piyasaya süren bir «kafa karışığı»dır

Bir nokta daha : PKK ' nin ve yazarlarının sadece hapishane hayatını değil, mücadelenin bütün boyutlarıyla ve alanlarıyla ilgili değerlendirmelerinde , çarpıtma içinde olduklarını , abartmalara gittiklerini, inkarcı olduklarını kabul ediyorum. Hüseyin Yıldırım'ın yazdığı kitabı da bu kapsamın dışında tutmuyorum. Ama « Ha-

«pishane Raporu» da bu kapsamı ve niteliği aşan bir özelliği göstermiyor. Bazı mistik taraftarın ve «ahbapçavuş» çevrenin dışında, devrimci hareketin içinde olan ve devrimci hareketin sorunlarıyla uğraşan birilerinin, bu «raporu»n doğruları içerdiğine dair bir kanaate sahip olduklarını tahmin etmiyorum. Okuyanlardan da edindiğim kanı ve aldığım sonuçta budur.

Rapordaki yaklaşımlar, yapılan değerlendirme ve yorumlar, yazan arkadaşların ne kadar «ben merkezci» olduklarını tümüyle sergilemekte. «Ben merkezçilik» alabildiğine tehlikeli, insanın kendisinden başkasını görmeme tehlikesini doğuran, derin sapmalara yol açan; sorumsuz, bireyci ve tepkici de bir mantıktır.

Sorumsuzluk ve deşifreyon

«Hapishane Raporu» incelendiği zaman, çok pervasız, sorumsuz değerlendirmelerin yanında, yoğunlukla deşifreyona rastlarsın. Üstelik yazan arkadaşların 12 Mart ve öncesi dönemin tecrübelerini edinen, o dönemleri yaşayan arkadaşlar olması, daha da şaşırtıcı kılıyor insanı. Nasıl bu tavra girmişler? Genç insanlar olsalar, böyle bir tutuma girmeleri bir ölçüye kadar toleransla karşılanırsa bile, tecrübeli ve bir siyasi örgütün ya da hareketin öncülerinin (ki, önsöz de, önder kadrolar olduğuna da karar vermişler, onaylatılmış halleri fazlası) bu tutuma girmeleri toleransla karşılanmalı mıdır? Eğer tecrübeli unsurların bu sorumsuz ve deşifreyoncu tutumları toleransla karşılanmazsa, nasıl adlandırılır? gibi bir yığın soruları gündeme sokmaktadır.

Bu raporu yazan arkadaşlardan biri (ki, raporda ismini sıklıkla geçirtmiş. O'da M.Kotan), 12 Mart darbesinden önce poliste sorgulanan ve tutuklanan birisiydi. Polisteki o ifadesinde, belirli şeyler söylemiş, belirli unsurların deşifreyonuna kaynaklık etmişti. Yargılanmalar sırasında, bu ifadesini kesinlikle ret etmesine ve bu ifadenin kendisinden zor ve baskı ile alındığını açıklamasına rağmen, o açıklamaları Rızgari hareketine büyük zararlar verdi. Bu ifade, Rızgari'nin sırtında bir kambur olma özelliğini her zaman taşıdı. Halk içindeki çalışmalarımızda, siyasi muhaliflerimizin de çabaları sonucu, demoklesin kılıcı haline geldi.

Ne yazık ki, ismi geçen arkadaş, bu gelişmelerden hiç ders çıkarmamışçasına pervasız ve deşifreye etmeyi bir marifet saymış.

Raporun yazarları, yayının illegal illegal dağıtıldığını gerekçe göstererek böyle davranıldığını ileri sürerler. Yayının polislin eline geçmeyeceğini de imanlı bir şekilde savunabilirler. Fakat, bütün bu gerekçeler, deşifreyon haklıya çıkaramaz. Üstelik yapılan deşifreyonlar, gerçeklere dayanmıyor ve polis teşkilatınca da/sömürgecilerce de tescil edilmesi bir yana, iddia olarak bile tespit edilmemişse, durumun daha vahim boyutlar da olacağını kestirmek zor olmaz. Oysa bilinir ki, bu tür belgeler, er geç, şu veya bu biçimde emniyet teşki-

latlarının, istihbarat örgütünün eline geçiyor. Raporun yazarları bunu nasıl bilemeyecek kadar kadar cahil olabilirler.

Raporda sorumsuzluğu ve deşifreyonu ele verir yığınla örnek bulmak mevcuttur. Onların tümünü yazma alabileceğim durumda değilim. Ama okuyucu için, çarpıcı nitelikte iki örneğe işaret etmek istiyorum.

Örneklerden birisi Raporun 154. sayfasında Avukat G. (onların yazış metoduyla böyle) ile ilgilidir. Orada şöyle denilmektedir:

«Bir uyarı da Ala Rızgari'ye yapmayı tasarladık. Dışarıdaki arkadaşımız Ş.Kaya'ya haber yollayarak İ.Güçlü'yü bulmasını ve mümkünse bizimle görüşmesini istedik. Bu mümkün olmazsa kendisine bir mektup verebileceğimizi; operasyonun, onları da direkt ilgilendirdiğini ve önemli olduğunu söyledik. İ.Güçlü, Diyarbakır'daydı (orada olduğumu nasıl biliyorlarsa da-İ.G) ve 1 Nolu'da görüşme de zor değildi. Aranan bir çok insan bile gelip görüşebiliyordu. En sonunda kendisine bilgi verilmesi için, Avukat G.'yi bulmuş o da 'ne görüşeceklerse benimle görüşsünler, siyasetin bölge sorumlusu ve yetkilisiyim' demişti. Eskiden birbirlerini tanıdıkları için Ş.Kaya gırgır olarak «...terfi ettin. Senin böyle olduğunu bilmiyordum» demişti... (Yazanların, kendi yalanlarına başkalarını da ortak etmeye ihtiyaç duyduklarını tespit edebiliyorum-İ.G)»..

Bu paragrafta açıkça görüldüğü gibi, hem de bir unsur değil, iki unsur birlikte deşifreye ediliyor. Hem Avukat Ş.Kaya ve hem de Avukat G. bir örgütün elemanları olarak tescil ediliyorlar. Üstelik Avukat G'nin kim olduğunu bilmeyen de olamaz. Bunun yanında, ismi geçen avukat arkadaşın, Ala Rızgari'nin bölge temsilcisi ya da üyesi olduğuna dair emniyet ve istihbarat güçlerinin somutlaşmış bir kanısı; bir mahkeme kararı da söz konusu değil. Üstelik söylenen, yalana dayanıyorsa, neye hizmet edildiği açıkça görülür bir durumdur.

İsmi geçen arkadaşın ülke de olmaması da, rapor yazarlarına bu hakkı veriyor.

Daha çarpıcı bir örnek te 157. sayfadadır. Orada şunlar aktarılıyor:

«İyi-kötü, Ş.Kaya'nın öncülüğünde C.Bilek, E.Uzunoglu, M.Bilgili'den oluşan bir Büro faaliyete geçti. Daha sonraları buna, H.Akyol ve H.Yıldırım'da katıldılar. H.Akyol'a, bu işlerde yardımcı olmasını Rusen arkadaş, cezaevinde önermişti...» diye daha ilginç tespit ve incilerini sıralıyorlar.

Şu sorumsuzluğa bakınız. Ş.Kaya'nın kendi arkadaşları, yani Rızgari örgütünün üyesi olduğunu «rapor»da sık sık belirtiyorlar. Onun öncülüğünde de bir Büro kuruluyor. Bu büroda çalışan arkadaşlar da halen yaşamlarını ülkede idame ettiriyorlar. Sadece Ş.Kaya dışarıda yaşıyor. «Bizden sonrası tufan» anlayışıyla, pervasızca açıklamalarda bulunuluyor. Bilemiyorum daha fazla örnek vermeme gerek var mı?

Bazı çarpıtmalar, durumu kurtarma psikolojisi, yalan-iftira

En önce belirteyim. Ala Rızgari sahibi arkadaşın ve diğer bazı arkadaşların ruşvetle bırakıldıkları tespiti, tam da kuyruklu bir yalan, devrimcileri küçültücü bir harekettir.

«Rapor»un 149 - 154. inci sayfaları arasında, «Mehdi'nin belirlemeleri» başlığı altında bir yığın şey alt alta sıralanıyor. Bu belirlemeler, güya Mehdi arkadaşla olan görüşmelerin özetini içeriyor. Bu görüşmeler de, Mehdi, bir yığın siyasi çevre hakkında görüş belirtiyor. Onunla görüşenlerden biri olarak Ruşen (ki, en çok kafa karışığı olan bir diğeri de var), onun konuşmalarını biçimlendirerek, bütün siyasi çevrelere karşı kullanılır bir hale getiriyor. Ya da, Mehdi arkadaş o söylenenlerin tümünü söylese bile, onları kendi siyasi çıkarları için kullanılır hale getiriyorlar. Bunun ne kadar büyük bir sorumsuzluk ve çıkarılık olduğuna şüphe yok. Ayrıca, Mehdi arkadaşın söylediklerinde ciddi biribiriyile çelişmeli açıklamalar var. Bu konu da yeri ve zamanı geldiğinde, Mehdi'nin gerekli açıklamaları yapacağımı düşünüyorum.

Bildiğim bir şey var. Mehdi ile «rapor» yazarlarının ilişkisi hiçbir dönemde, hiçbir şekilde iyi olmamıştır. Mehdi hakkında, «rapor» un yazarlarının yargılarının ne olduğu en iyi benim tarafımdan bilinir. Bunları bildiğimden, arkadaşların «rapor»daki yaklaşımlarını daha da ikiyüzlüce ve çıkarıcı buluyorum.

Mehdi Zana arkadaş Ruşen'le görüşmesinde, ÖY'nun adayı olmadığını açıklıyor. Ayrıca, Ruşen'in, «adaylığının desteklenmesi teklifini, o zaman Diyarbakır'da bulunan İ.Güçlü'ye ayak üstü yapmışsın. İG ise, bunu genişçe görüşelim, ilkeleri saptayalım' demiş, önerisini geçiştirmişsin..

«İşte biz bu iki nedenden dolayı (bir neden de, ÖY'nun o dönemde hakkımızdaki, Rızgari hakkındaki yargılardan -İ.G.) seni desteklemedik. Bunu da dergimizde açıkça yazdık. Ama aleyhinde çalışmadık,» (s.150, birinci paragraf) sözlerine karşılık, Mehdi şöyle cevap veriyor: «..İG, düpe düz sizleri yanıltmış ve yalan söylemiş. Kaç defa kendisine görüşmek için başvurudum.... Fakat, sizin İ gelip benimle görüşmedi, konuşmadı. Postahanedeki ayak-üstü ve tek taraflı olarak 'beni destekleyin' diye bir önerim de olmamış, bu yalandır». (150. s. ikinci paragraf).

Öncelikle şunu belirteyim: Doğrudan, Ruşen arkadaşın yalan söyleyebileceğini ileri sürmem elimden gelmiyor. Çünkü, yapısal olarak yalan söylemeye elverişli bir arkadaşımız değildi. Ama, unutkan bir arkadaş olduğu kadar, yalanlara da kolaylıkla kanan bir arkadaş. Eğer o yalanı söyleyen arkadaş, bir «tapingaç» haline gelmişse, o noktada akan sular durur. Diğer bir şey, hareketimizle ilgili gelişmeleri çok yakından izleme ve on-

ları özümleme özelliğine hiçbir zaman ne koşulları elverdi, ne de kendisi bunu aşmak için çaba gösterdi.

Bu saptamadan sonra şuna gelmek istiyorum: Ben, hiç bir zaman Mehdi Zana arkadaş, ayak üstü, falan filan yerde öneri getirdi diye bir açıklama yapmadım, yapmamam. Çünkü, Mehdi arkadaşla bir kaç sefer görüşmem oldu. Üstelik o arkadaş tek başına bizimle görüşmedi, yanında Diyarbakır bölgesinde, ÖY taraftarı olarak tanınan başka arkadaşlar vardı. İkincisi, Mehdi arkadaşla görüşmeyi özellikle son safhada ben tek başıma yapmadım. Yanımda, üst organdan başka bir arkadaş da vardı. Görüşmemizden sonra, biz iki arkadaş, bu sorundan sorumlular olarak, yazılı görüşlerimizi Mehdi Zana arkadaşla ilettik. Yanıt bekledik. Fakat Mehdi Zana hiçbir yanıt vermedi. Niye vermedi, hangi koşullar da vermedi, bu onun sorunu. O anlamıyla, bizim Rızgari'de yaptığımız açıklama, Ruşen arkadaşın hatırladığı gibi, politikamızı düzce açıklayan bir yazı değildi. Mehdi Zana arkadaşla verilen bir yazıdır.

Mehdi Zana arkadaşın, ÖY'nun adayı olmadığı konusunda, ne bize ve ne de başkalarına yapılmış bir resmi açıklaması var; ne de kamuoyunu bilgilendirmek için yazdığı bir yazı var. Üstelik, M. Zana arkadaş ağırlıklı ÖY taraftarı arkadaşlar tarafından desteklendi. Seçim çalışmalarının organizatörleri, konuşmacıları ve propagandistleri ağırlıklı ÖY taraftarı idiler. İşin bir yönü bu.

İşin ikinci yönü, «rapor» yazarı iddialı arkadaşlarımız, Kürdistan'da devrimin önderliği konusunda kişilikleri konusunda kendilerine inandırmışlar olarak, ancak hapisane de M. Zana arkadaşın ÖY'nin adayı olmadıklarını, üstelikte aday arkadaştan öğreniyorlar. O zaman sorarlar, siz nerede yaşıyordunuz? Bu kadar önemli bir sorunda, bir sorumlu arkadaşınız sizi yanıltıyor, siz bunu uzun zaman tespit edemiyorsunuz. Aday arkadaştan «allah razı olsun» demenizden başka payınıza bir şey düşmeyeceğinizi bilmelisiniz.

Bundan yola çıkarak, benim, yalan yanlış raporlar sunduğumu ileri sürmenizde, ciddiye alınır bir sorun değil. Tüm devrimci kamuoyu biliyor ki, bunu yayınlarımızda da yazdık: Rızgari'nin aylık dönemlerinde, biz bu arkadaşlara ortak toplantılarda (ki, kitlesel toplantılardan, dar ve komitesel toplantılara kadar), sorunlarımızı müşterekçe tartışmak için önermede bulunduk. Bu arkadaşlar, «biz daha bir gurup değiliz», «biz bu metodu doğru bulmuyoruz» diyerek karşı çıktılar. Onlar da çok iyi biliyorlardı ki, eğer toplantılar müşterek yapılmış olsaydı, «takke düşüp kel görünecekti». Nihayet, onların gıyabında da olan bu oldu..

Yukarıdaki bölümlerden birinde, 154. sayfadaki bir bölümü, deşifreyona örnek olarak aktarmıştım. O bölüm de, dikkat çeken bir iki nokta üzerinde durmak yararlı olacağı gibi, «rapor» yazan(lar) ının şaşkınlığını, ne dediğini (dediklerini) bilmez durumlarını sergilemek açısından gereklidir.

Orada, benim, hapishanede kendileriyle görüşebileceğimi söylüyorlar. Üstelik arandığıma da işaret ediyor-

lar. «Ama ne olacak, o dönem de arananlar da ziyarete geliyordu» gerekçesiyle, benim de ziyarete gitmem gerektiğini de sorumsuzca dile getiriyorlar.

Doğrusu bu mantığı isimlendirmekte zorluk çekiyorum. O dönemler de, aylardır hakkında gıyabı tutuklama olan, firar durumundan olan ve yakalanmanın hasasiyetinin bilindiği koşullarda, bu görüş nasıl ileri sürülebilir, doğrusu insan şaşırıyor. İster istemez, bu arkadaşların aklı dengesi yerinde değil mi? diye bir soru sormak zorunda kalıyorsun. İkincisi, o zaman başka sorumlulu arkadaşlarımız tutuklu bulunuyorlar ve zaten raporda da o arkadaşla görüştiklerini de söylüyorlar. Onunla konuşmaları da çarpıtıyorlar. Üçüncüsü, içerde sorumlu arkadaşımız olmazsa bile, aranmayan bir arkadaşın gidip görüşmesi her zaman olanak içindedir.

Eğer ismi geçen arkadaşlar, böyle bir görüşmeyi uygun görmüyorlarsa, o zaman görüşme teklifinde bulunmazlar. Dördüncüsü, aranmasam bile kendileriyle görüşmeyeceğimi biliyorlardı. Çünkü, yiğit yurtsever bir arkadaşımızı katletmişler ve bununla yetinmeyerek, bildirilerle savunma rezaletini göstermişlerdi.

Bütün bunlara ek olarak söyleyeceğim şu: O zaman, bir avukat arkadaş Mümtaz'la görüştü. Mümtaz, polisteki ifadesinde bir yığın insanın ismini vermek zorunda kaldığından, kendi ismini de verdiğini, bunun içinde dikkatli olmasını söylüyor.. Sorun bu kadar açık. Ama, Mümtaz, herkesin teslim olduğunu, direnmediğini söylediği halde, kendisi ile ilgili açıklama yapma gereğini görmüyor. Bunun devrimci kamuoyu tarafından atlanılır, bilinmez bir sorun olduğunu zannediyor.

«Rapor» un kaleşörleri birçok sorunda olduğu gibi, «Ruşen'in tutuklanmasındaki kasıt ve bir ihanet örneği» (s.157) bölümünde, tümünden işleri ellerine yüzlerine bulaştırıyorlar. O bölümde, Ala Rızgari'nin haber vermemesinden dolayı Ruşen'in yakalandığını söylüyorlar. Şunu öncelikle belirteyim ki, biz, ismi geçen arkadaşlara zamanında haber verdik. Ayrıca, Ruşen arkadaşta hakkında gıyabı tutuklama kararının olduğunu biliyordu. Mersin bölgesindeki bazı arkadaşlarının uyarısına rağmen, «ben avukatım, başka yapacağım bir şey yoktur» diyerek yazıhanesinde çalışmalarına devam etmiştir. Polisler de gelip «pat diye» almışlardır. Düşünelim ki, Ala Rızgari «ihanet» etti, haber vermedi, Ruşen arkadaş yakalandı. «Peki, aylar sonrasında, Mümtaz arkadaş kendi evinden nasıl yakalandı?». Rapor, bu ve buna benzer sorunlara yanıtlar aramadığı gibi, tümünden gizleme yoluna gidiyor. Şu bilinmeli ki, insan, başkalarına çuvaldızı batırırken, kendisine de iğneyi batırabilmelidir. Her nedense, «rapor»un kaleşörleri, bu prensibi tümünden unutarak, burunlarının uçlarını görmeyecek kadar da, dar görüşlü ve sığ olduklarını ortaya koyuyorlar.

Bu konuda bazı arkadaşlarımızla görüşüldüğü de söylenmekte. İsmi geçen arkadaşlardan bir kısmı ile yaptığım görüşme de, (ki, bugün ayrı ayrı yerlerdeyiz),

söylenenlerin doğru aktarılmadığını ve çarpıtıldığını öğrendim.

Rapor da, 157. sayfada «Ala Rızgari'ye ortak savunma önerisi» başlığı altında, bir ucube daha yaratılmış. Birbirisiyle ilgisi olmayan çoğu şey iç-içe geçirilerek, kendilerini tatmin etmeye çalışmışlar. Ala Rızgari'nin hiçbir şey (iş) yapmadığından tutunda, «çil yavrusu gibi» dağılmaya kadar bir sürü kafa karışıklığının ürünü şeyler..

Ala Rızgari'ye öneri yaptıkları dönemde kendileri ile ortak savunma yapmayacaklarını ismi geçen arkadaşlar çok iyi biliyorlardı. Zaten arkadaşlarımızda gerekçeleriyle birlikte, onlarla ortak savunma yapmayacaklarını dile getirmişlerdi. Görüldüğü gibi, gerekçesiz, ortak savunmanın rededildiği doğru değil. Sebeplerini de o arkadaşlar çok iyi biliyorlar. Bir sebep mi, arkadaşlar bizi provakatör ve polise bilgi verenler olarak değerlendiriyorlardı. Bu yetmiyor mu?

En önemlisi şu. Ortak savunma yapılmadı. AR'den bir gurup arkadaş, daha öncede açıkladığımız, Yekitiya Sosyalist'in 10. sayısında da yayınlanan savunmayı yaptılar. Bu bir gerçeklik. Acaba «raporu» hazırlayanlar, kendi örgütleri adına niye ortak savunma yapmadılar? Hadi ortak savunma yapmadılar, bireysel ve kapsamlı bir savunma yaptılar mı?.. «Rapor»da bir türlü bu sorular cevaplandırılmak istenmiyor. Bu dürüstlük müdür? Bununla bir şeyleri gizlemek istedikleri, savunma yapmadıklarını gözlerden uzak tutmak için çaba sarfettikleri tespit edilmiyor mu?..

Bütün bunlardan sonra, sonuçta yaptığım bazı tespitleri daha aktarmayı da gerekli görüyorum.

Kürdistan devrimci hareketi, 12 Eylül öncesinde, geleneksel, çarpık, demokratik ve bilimsel olmayan değer yargıları tarafından güdüldü. Bunun sonucu olarak, belirli düzeyler yaratıldı, karmakarışık ve olumsuz sonuçlarla karşılaşıldı. 12 Eylül'le birlikte, bu acı gerçekliği tespit etme çabaları zayıfta olsa görülmeye başlandı. Fakat, bu çabalar genelleşip, etkin bir hale gelemediler. Doğal olarak geçmişin çarpık, demokratik ve bilimsel olmayan değer yargılarının değiştirilmesi ve dönüştürülmesi şartları olgunlaştırılmadı. Bu hareketimizde bir acı ve sancı olarak sürmektedir.

Kürdistan devrimci hareketi yeni bir aşamaya gelmiştir. Bu aşamanın aşılması için, eskinin değer yargılarını devrimci tarzda inkar ederek, dönüştürerek bir gelişmeye ihtiyaç vardır. Bu konuda her devrimci yurtsever örgüt ve unsura görevler düşmektedir.

«Rapor»u incelediğim zaman, karamsal ve karmaşık bir tablo ile karşılaştım. Rapora, eski geleneksel, çarpık, demokratik ve bilimsel olmayan; dürüstlikle yakından uzaktan ilişkisi olmayan değer yargılarının egemenliğini tespit ettim. Bu kadarla da sınırlı olmadığını, eski tanıdığım kafa karışıklığına sahip arkadaşların, kafalarını daha karma-karışık hale getirdiklerini gördüm. Bu gelişmenin iç açıcı bir gelişme olmadığını biliyorum: Gele-

cek kuşaklara, olumlu bir şeyi aktarma gücünde ve yeteneğinde olmadığında çok iyi biliyorum. Dilerim ki,

arkadaşlar kendilerine dönüp değerlendirirler, kendilerini değiştirmeye çalışırlar..

MEDYA GÜNEŞİ DERGISİNİN SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ CEMAL ÖZÇELİK'İN, «SERBEST BIRAKILSIN KAMPANYASI»NI DESTEKLİYORUZ.

MEDYA GÜNEŞİ Dergisi, 12 Eylül sonrasında, uzun bir sessizlik, baskı ve zulüm döneminden sonra, yayına başlayan bir haber, inceleme ve yorum dergisidir. Bu derginin çıkışı da, diğer devrimci-demokrat ve sosyalist içerikli dergilerin çıkışı gibi; düşünce, basın-yayın, örgütlenme ve bilimsel araştırma ve inceleme özgürlüğüne yıllardır getirilen baskılara ve yasaklara karşı, bir çıkışı ifade ediyordu. Bu dergi de, T.C devletinin geleneksel resmi politikası açısından çetin ceviz niteliğinde olan, Kürdistan ve halkının sorunlarına ilişkin açılımlara ağırlık verilmesi daha bir anlamlıydı. Bu anlamından dolayı da, sömürgeci-faşist yönetimin ve tüm ırkçı-şövenist devlet ve sivil güçlerin dikkatini çekiyordu.

Medya Güneşi ilk sayısından sonra, yasaklama ile karşı karşıya kaldı. Bu yasaklamaların biri, bir diğerini takip etti. Bu yasaklamalar zincirini, Derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Cemal ÖZÇELİK'in tutuklanması takip etti.

Cemal Özçelik, T.C'nin kendi yasalarıyla önemli bir çelişme gösteren bir tutumla, bir duruşmada 3 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılıp, tutuklandı.

«CEMAL ÖZÇELİK BIRAKILSIN! - MEDYA GÜNEŞİ SUSTURULAMAZ» kampanyasında, derginin avukatlarından M.Ali EREN, İsmet ATEŞ, Kutbettin KAYA ve ŞEYHMUS ÖNEN adına A.Zeki OKÇUOĞLU'nun yaptığı konuşmada sorun şöyle değerlendirilmekte:

«Cemal ÖZÇELİK sorumlu Yazı İşleri Müdürü olması nedeniyle Medya Güneşi'nin 3. sayısında çıkan bazı yazılarda TCK'nın 142/4-6. maddesiyle düzenlenen suçu işlediği gerekçesiyle hakkında açılan davanın birinci oturumunda, suçlanan yazılarla ilgili olarak herhangi bir inceleme yapılmadan ve avukatının da bulunmadığı bir sırada oy çokluğuyla ile neticeden.....ağır hapis cezasına çarptırılmış ve bu kararlar birlikte tutuklanmış bulunmaktadır...» (M.G. dergisi, s.26, abç.)

Avukatların daha sonraki açıklamalarından da belirtildiği gibi, bilirkişiye başvurulma gereği görülmemiş. Oysa daha önceki sayılarla ilgili yasaklamalardan son-

ra, bilirkişi kurumuna başvurma gereği duyuluyor. Bunun için gerekli prosedürler izleniliyor. Görünen o ki, sonradan buna gerek görülüyor. İnceleme ve bilirkişi raporlarının işi uzatacağı hesap edilerek, cezalandırmakta sabırsızlık gösteriyorlar. Bu uygulama ne ilktir ve ne de son olacaktır. Türkiye halkları, devrimci-demokratları ve sosyalistleri bu tür uygulamalara yabancı değildirlir.

Derginin sahibi ve yazı İşleri Müdürünün cezalandırılıp ve tutuklanması da yeterli görülmediğinden, sürekli baskılar, değişik biçimler altında sergilenmekte. Dergi çalışanlarının yıldırılması, dergi okuyucusunun uzaklaştırılması ve derginin maddi imkansızlıklar içine düşmesi için arama-tarama eylemlerine ve tutuklamalara devam ediliyor.

Medya Güneşi'nin bu uygulamaları dile getiren bir açıklaması oldu. Açıklama da şunlara yer verilmekte:

«5. sayımızın hazırlıklarını yaptığımız bu günlerde yeni bir saldırıyla daha karşılaştık.

«Dergimizin Cağaloğlu'ndaki yönetim yeri 29 Eylül perşembe gün saat 10.00 dolayında siyasi polisler tarafından baskına uğradı. Yaklaşık iki saat boyunca dergide karakol kuran siyasi polisler, saat 12.00 sıralarında yazı işleri müdürümüzün de içlerinde bulunduğu dergimiz çalışanı dört arkadaşımızla birlikte, bütün arşivimizi, abone defterimizi, yazı, mektup, kitap v.b. bütün dökümanlarımızı da alarak birinci şubeye götürdüler. Aynı gün yapılan dayaklı sorgulamadan sonra, o gece arkadaşlarımız orada tutuldular. Ertesi gün, yine yapılan sorgulamalardan sonra 3 arkadaşımız salıverildi. Yalnız CAN GÜLŞENOĞLU adlı arkadaşımız salıverilmemiş; Ankara'ya gönderileceği söylenmiştir. Dergimizin çıktığı şu anda hala arkadaşımızdan herhangi bir haber alamadık, bu nedenle durumundan kaygı duymaktayız...»

«NOT: Dergimizin abone defteri ile birlikte tüm dökümanlarına el konulduğundan, abonelerimizin en kısa zamanda abonelikleri ile ilgili bizleri bilgilendirip adreslerini göndermelerini önemle belirtiriz.»

Bu baskılar, genel baskı politikasının tüm basın-yayın organları üzerinde somutlaşmasının bir parçasını oluşturmaktadır. Türkiye gerçekten demokratik bir toplum haline gelmeyinceye kadar da bu baskılar, yasaklamalar, işkence ve zulüm devam edecektir. Ama, Türkiye'nin demokratlaşması tek boyutlu ve kendi başına kolay bir süreç değildir. Kürt halkının kendi kaderini eline alması, bağımsız devletini kurması gibi çetin bir sürecin aşılmasını da öngörmektedir. Bunun için sabır, tutarlı ve kapsamlı mücadeleyi ileri çekmeyi öngörmek-

tedir. Ama tüm bunlar, içinde bulunduğumuz koşullarda baskılara, insan hak ve özgürlükleri üzerindeki yasaklara karşı mücadele edilmeyeceği anlamına gelmez. Tersine, bu dönemde bunun için mücadelenin daha bir önemli olduğunu ortaya çıkarır. Demokratikleşme ve halkların ulusal ve sosyal kurtuluşları, bugünden döşenir, inşa edilir bir olaydır. Bu bilinç ve sorumlulukla hareket edilmelidir. İçinden geçilen sürecin karakteristik özellikleri iyi saptanıp, ona göre davranış ve mücadele biçimleri tayin edilmelidir.

DR. NURETTİN ZAZA ARAMIZDAN GÖÇ ETTİ !

Kürdistan halkının, yaşlı kuşaktan dostlarından ve mücadelelerinden biri daha aramızdan ayrıldı. Aramızdan ayrılan Kürt milliyetçisi Dr. Nurettin ZAZA, çok küçük yaşlarında, doğduğu beldeyi terketmek zorunda kaldı. Dünyaya geldiği Maden şehrini, o sarp beldeyi terkederek, Suriye Kürdistan'ına yerleşti. Oraya yerleştiği ilk günlerinden itibaren sıkıntılarla ve baskılarla karşı karşıya kaldı. Bu baskı ve sıkıntılar, O'nu mücadelesinden alıkoyamadı. Tersine, daha ileriye atılmak için, ona dinamizm oldu.

Doğduğu o güzelimsi beldeden ayrılmanın hasreti yetimiyormuş gibi, daha da uzaklara gitmek, Avrupa'ya yerleşmek zorunda kaldı. Yaşamının son yıllarını, İsviçre'de, dil, kültür ve belirli düzeylerdeki örgütsel demokratik ve siyasal faaliyetlerle geçirdi. Kürdistan sorununun, Avrupa halkları tarafından tanınması, kavranması için, Fransızca ile yazılar yazdı.

Dr. Nurettin Zaza'nın yaşamı üzerine söylenecek çok şey var. Bu görevin yerine getirilmesi için, Doktorun yakın arkadaşlarından ve onu yakından tanıyan çalışma arkadaşlarından birinden, onunla ilgili bir yazı yazmasını istedik. O'da memnuniyetle kabul etti. Dileriz ki, o kapsamlı yazı elimize geçsin, biz de okuyucularımıza, yoldaşlarımıza ve kamuoyuna iletelim.

Bundan dolayı da, bu sayımızda, Kürt Enstitüsünün, Dr. Nurettin Zaza'nın vefatına ilişkin yaptığı açıklamayı yayınlamaya almayı şimdilik yeterli görüyoruz.

Açıklama

Kürt Enstitüsü büyük bir üzüntü ile belirtir ki, Dr. Nurettin ZAZA, 7 Ekim saat 6.30'de, Lozan'ın hastahanelerinden birinde, kanser hastalığının sonucu vefat etti. Onun ailesinin isteği üzerine, cenazesi, onun yakın arkadaşlarının ve Enstitü katılanlarının bulunduğu küçük bir merasimle, Lozan mezarlığında toprağa gömüldü.

Tanınmış yazar ve aydın Dr. Zaza, 1919'de Maden şehrinde dünyaya geldi ve çocukluğunu Kuzey Kürdistan'da geçirdi. Şeyh Said başkaldırısından sonra, ağabeyi Dr. Nafiz ile birlikte Suriye Kürdistanına gitti ve Cizre'de yerleştiler. O daha gençliğinde Kürt yurtsever hareketinde belirli bir yere sahip oldu; Hawar ve Ronahi dergilerinde yazılar yazdı. İkinci dünya savaşından sonra İsviçre'ye geldi, Lozan Üniversitesinde eğitimini tamamladı ve Pedagoji üzerine doktora yaptı. O eğitim yıllarında, ilk defa, Avrupa'da Kürt Öğrenciler Derneğini kurdu. Eğitiminden sonra Suriye'ye döndü ve burada, diğer bazı yurtseverlerle birlikte Suriye Kürdistan Demokrat Partisini kurdu, diğer taraftan Suriye Kürtlerinin hakları için çalışma yürüttü, diğer bir taraftan da Irak Kürdistanı Devrimi'ni destekledi. Bu çalışmalarından dolayı, yıllarca Suriye, Irak, Ürdün ve Lübnan hapisanelerinde kaldı. 1969'da Dr. Nurettin Zaza tekrardan Lozan'a döndü, burada evlendi ve yurtsever bir aydın olarak Kürt halkının kurtuluşu için verilen mücadeleye yardım ediyordu.

Dr. Nurettin ZAZA, İsviçre'nin radyo, gazete ve televizyonlarında Kürt sorununu (davasını) savundu ve bununla birlikte, Kürtçe ve Fransızca ile Kürtler üzerine yazıyordu. O bir sene önce Ehmede Xani'nin Mem û Zîn'ini Fransızcaya tercüme etmeye başladı.

Dr. Nurettin Zaza, Enstitünün kurucularından ve değerli destekleyicilerinden biriydi...»

Dr. Nurettin Zaza'nın çalışmalarının incelemeye değer olduğunu belirtmeye gerek yoktur. Halkımızın onun çalışmalarından bugüne kadar yararlandığından da şüphe yoktur. Bundan sonra da, daha da yararlanması için çaba sarfetmemiz gerekir.

O ateşli bir milliyetçiydi. Duru ve gelişkin bir kürtçenin olgunlaştırılması için yoğun çaba gösteren, yurtsever kürt aydınlarından biriydi.

Halkımızın ve onun yurtseverlerinin başı sağ olsun.

Yekîtiya Sosyalîst

Rizgarî * Demokrasi * Sosyalizm

Yazışma adresi:

H. B.

Br. Berwaldsvägen 21

756 50 Uppsala / Sweden